

INTERDEPARTEMENTALE RAAD VOOR DE HANDELSPOLITIEK

IRHP 2011- 049 (c)

VERSLAG VAN DE NEDERLANDSE DELEGATIE NAAR DE BIJEENKOMST VAN HET TRADE POLICY COMMITTEE (SERVICES & INVESTMENT) GEHOUDEN TE BRUSSEL D.D. 16 NOVEMBER 2011

Voorzitter | 10 2 e

Commissie | 10 2 e

NL-delegatie | 10 2 e

SAMENVATTING

Ander onderwerp

M.b.t. CEFTA zijn er nog enkele losse eindjes t.a.v. diensten en er heeft een eerste "discussie" m.b.t. het investeringshoofdstuk plaats gevonden. CAN zet hierbij hoog in met een NAFTA 2.0 voorstel, dat niet bepaald dicht bij de "best practices of the MS" oftewel de "Dutch gold standard" staat.

VERSLAG

1. Nieuwe Vz.-voorstellen voor transitieVO

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

2. OECD Investment Committee

Ander onderwerp

3. Regional/bilateral issues

3.1. Mandaten voor Arabische landen

Ander onderwerp

3.2. TEC US-EU

Ander onderwerp

3.3. EU-CAN CETA

CAN was tevreden over market access offer van de EU; EU gaat naar bestaande CAN wetgeving kijken, problematisch hierbij is de Investment Act, die niet voor EU investeerders van toepassing zou moeten zijn. Sommige sectoren moeten nog naar Annex I, en de Annex II lijst moet volgens CIE korter, problematisch zijn ook de CAN performance requirements, die wij niet in de LS kennen en beperkingen op MFN; CAN heeft geen interesse in public services, education, en er moet meer coherentie in de EU offer komen; hospital services, education, medical, dental services moeten wat CAN betreft uitgezonderd blijven, LS hebben tot 25-11 de tijd om opmerkingen m.b.t. health en education aan CIE door te geven; m.b.t. GATS wil CAN volledige en uitputtende beschrijving van alle GATS commitments; volgens CIE is dit een goede basis voor discussie, maar de offers van de CAN provincies zijn niet in evenwicht, vooral New Foundland is nog te slecht; m.b.t. monopolies is uitgangspunt voor CAN de aanvaarde market access, maar dan moet EU ook market access bieden; bij de financiële sector wil CAN bestaande prudential measures behouden en voelt zich gesterkt door het feit dat CAN geen banken hoeft te redden, terwijl in de EU dat wel het geval is.

Vraag van CIE aan LS wat zijn onze belang bij agriculture, mining etc.? Graag aan CIE doorgeven. CAN mode 4 offer komt nog, de GATS approach schijnt soms tot rare situaties te leiden (bijv. als een ingenieur voor construction werkzaam is maar alleen construction services gelisted is, valt hij dan

onder engineering of construction?); diensten zijn in beginsel afgerond, maar MFN, NT, likeness moeten nog opgelost worden, volgens CIE moet CAN reservations in Annexes scheduleren en niet in de tekst. Er is ook nog werk aan de winkel voor public procurement, subsidies, taxation, monopolies. Er zijn geen verdere formele onderhandelingsrondes meer, maar informele intersessionals, de volgende op 5 december en daarna eind januari 2012.

T.a.v. investeringsbescherming gaaf CIE een eerste terugkoppeling van de Canadese wensenlijst. Gespreken vonden plaats op 17 okt en videoconference op 21 okt. Op 21 nov zou een eerste tekst m.b.t. investor-to-state arbitration van CAN komen. CIE wil verder niet praten tot ze er uit is met LS. CAN wil market access en investment protection vermengen, iets wat de LS strikt gescheiden willen houden;

CAN wil minimum standard of customary international law (zoals in NAFTA) terwijl LS BITS FET gebruiken. Maar volgens CIE is het belangrijker om er over na te denken wat voor een beschermingsniveau wij willen. Dit kan volgens CAN niet aan arbitrage tribunalen over gelaten worden. CAN wil m.b.t. indirect expropriation een interpretatieve annex (zoals bij NAFTA), wil een algemene clause voor "the right to regulate" oftewel "policy space";

CAN wil performance requirements hebben en een carve out voor procurement, de Investor Act moet blijven bestaan;

CAN wil een speciaal regime voor de financial services, en bovendien de geschillenbeslechtingregels alleen beperkt toelaten en FET niet toepassen, i.p.v. moet er een speciaal comité voor prudential measures komen en op basis van state-to-state procedure een oplossing zoeken; dit speciale regime zou ook voor tax matters gelden.

Op 7 dec vind volgende intersessional plaats, waarschijnlijk met eerste voorlopige voorstellen van beide kanten. Een tekstvoorstel zal mogelijk op de TPC S+I van 30 nov besproken worden.

| ^{10 2 a} en NL zijn verbaasd hoe snel de "discussies" gaan, want zo benadrukt CIE het zijn nog geen onderhandelingen, en zijn geschrokken van de Canadese inzet. Er wordt op gewezen dat het juist niet de bedoeling was op zo hard van stapel te gaan met CAN. Hoe zit het met SING?

M.b.t. diensten zijn sommige LS nog niet zo tevreden met de CAN offers. |^{10 2} benadrukt het belang van maritieme trawling, |^{10 2} vindt mode 4 te dun, |^{10 2} deelt niet de algemene mening van COM dat dit een goede basis is, want er zijn te veel sectoren beperkt, COM moet de offer zien te verbeteren. COM zegt dat wij ons op onze belangen moeten concentreren: CAN provincies moet echt nog meer bieden, de Investment Act mag niet op EU investeerders van toepassing zijn, telecoms mag niet in Annex II, m.b.t. energie moet Yukon en New Foundland met meer komen.

3.3. EU-MERCOSUR

Ander onderwerp

4. DDA.

Ander onderwerp

5. Public services

Ander onderwerp

|^{10 2 e}

DG IB-IMH

18-11-2011

**Preliminary comments by the Netherlands delegation on the draft CETA
text of July 2012 regarding the investment chapter**

The Netherlands wishes to make the following preliminary comments on the CETA draft text of July 2012 regarding the investment chapter.

1. General comments

As a general comment, we note that it is in many instances not clear what the position of the European Commission is regarding the Canadian proposals. Therefore, it would be useful if the European Commission (EC) could indicate clearly whether or not it accepts Canadian proposals, or if that is not the case, what the EC's counter proposals are. This would facilitate an assessment of the current draft text with the Council's negotiation mandate. In any case, as the text stands now, a comparative analysis between the draft text and the Council's mandate clearly shows that the conditions of mandate are not fulfilled for most of the crucial provisions (see below for the specific points).

In this context, we recall that – as has been consistently stated before by the Netherlands – that NAFTA/US Model BIT 2012 elements should be systematically avoided in order to prevent a "NAFTA contamination" of the Common European Investment Policy (CEIP). Instead, we recall that the FTA investment chapters must build on the best practice of the Member States' BITs.

One particular major concern relates to the proposed far-reaching powers of the Joint Committee to adopt interpretations that are binding on arbitral tribunals, thereby directly interfering into the independence of the tribunals.

Another related issue concerns the proliferation of other parallel dispute settling procedures in the form of "Panel of Experts", which can be established under the "Trade & Labour" and "Trade & Environment" chapters. The relationship and potential overlap between these "Panel of Experts" with the normal state-state as well as investor-state dispute settlement procedures and the danger of potentially conflicting decisions is entirely unclear.

Regarding the specific provisions mentioned below, the Netherlands urges the Commission to take them into account for the ongoing negotiations with Canada.

2. Specific comments

1. Art.X.2

Para.1 should be deleted as it would always subordinate the investment to all other chapters, such as the sustainability or transparency chapter. This would significantly reduce the effectiveness of the investment chapter, which is not acceptable.

Paras. 2 and 3 should also be eliminated.

2. Art.X.4, X.5 and other provisions

The proposed "in like circumstances" should be deleted (NAFTA element).

Para. 2 of Art.X.4 as proposed by CAN should be deleted.

Only in Art.X.4 and X.5 mentions that the NT and MFN obligation is applicable to sub-national entities. However, an additional provision needs to be added, which clearly states that the whole investment chapter is applicable to all sub-national entities of the Contracting Parties.

3. Art. X.6

The whole provision is not acceptable. In particular, the paragraph regarding the minimum standard of customary international law (NAFTA element) must be deleted. Instead, the Fair & Equitable Treatment (FET) standard as used in Member States' BITs must be used. The limitation of the FET contained in para. 2 is therefore also not acceptable.

4. Art. X.8

Para. 2 regarding the requirement of a majority of the board of directors having a specific nationality is not acceptable.

5. Art. X.9 on performance requirements

The paras. 2 and the rest of the provision should be deleted as they contain far too many exceptions and loopholes, and is moreover, formulated in a far too complicated way.

6. Art. X.9 on expropriation

The last sentence of para.1 "For greater certainty this paragraph shall be interpreted in accordance with Art.X9.1 on the clarification of indirect expropriation" must be deleted (NAFTA element).

7. Art.X.9.1. indirect expropriation

This provision is unacceptable and must be deleted (NAFTA element). In Member States' BITs no distinction is made between indirect and direct expropriation, meaning that compensation must also be paid in case of indirect expropriation. IN any case, in practice it is often very difficult to make a clear distinction between direct and indirect compensation, which only leads to more disputes.

8. Art. 50 general exceptions

In para.1 the reference to "where like conditions prevail" must be deleted.

9. Art.X.16 denial of benefits

Should be deleted.

10. Definitions

- The proposed exclusion of commercial contracts and extension of credits from the definition of "investment" should be deleted (NAFTA element).
- The EU's proposal of "juridical person" being limited to investors who own more than 50% of equity is a limitation that is usually not found in Member States' BITs. The question arises whether this limitation does not unduly lower the level of investor protection by excluding a large part of investors who do not meet the 50% threshold. Is this really in the interest of EU investors?
- The umbrella clause is missing.

11. Art.X.17 Dispute settlement

The proposed conditions and limitations are far too complicated and restrictive. Investor-state dispute settlement can only be effective if it can be initiated every time a treaty provision has been breached, without all these limitations. Instead,

the Member States' BITs approach should be used, for example the Dutch model BIT:

"Each Contracting Party hereby consents to submit any legal dispute arising between that Contracting Party and a national of the other Contracting Party concerning an investment of that national in the territory of the former Contracting Party to the International Centre for Settlement of Investment...."

12. Art.X.19 (2)(e)+(f)

The 3 years time limit for instituting disputes seems very short. In Member States' BITs usually no such limits are included. 5 years seems more adequate.

13. Art. X.28(1)+Annex Art.X28(f)

Third parties who wish to submit written submissions to the arbitral tribunal should have a "significant legal interest" and not only a "significant interest", otherwise tribunals could be flooded by submissions which could delay and eventually derail arbitral proceedings.

14. Art. X.29

Para.1 is unacceptable. As has been stated at a number of occasions, a direct interference by the Parties in arbitral proceedings violates the independence of the arbitral tribunals (NAFTA element). This would not be in conformity with the Rule of Law and the right to justice.

Para. 2 is for the same reason unacceptable.

15. Annex X-34.1

Is unacceptable and thus should be deleted.

10 2 e
10 2 e

Ministry of Economic Affairs, Agriculture& Innovation,

The Hague, 24-8-2012

The Hague, 19 October 2012

EU-Canada FTA – draft consolidated texts
comments by THE NETHERLANDS (m.d. 322/12)

I. Introduction

The Netherlands welcomes the distribution of the draft consolidated texts of the agreement. The Netherlands is pleased with the announcement of the Commission that negotiations are expected to be successfully concluded by the end of 2012. Once concluded, CETA will be very profitable for both our economies. The Netherlands supports the approach the Commission is taking in the negotiations where flexibility is necessary to reach a satisfactory outcome. The Netherlands would like to put a reservation on the right to submit further comments on the final consolidated texts. In this paper we would like to take the opportunity to provide the Commission with the following comments and questions, grouped according to the subjects in the draft-consolidated texts.

II. National Treatment and Market Access for Goods

Regarding this paragraph, the Netherlands urges the Commission to take the following points and questions into account.

- The paragraph on trade in goods includes several custom rules. The Netherlands doubts the value added of these rules since both EU and Canada are parties to various conventions, such as the Kyoto convention, in which these custom rules already are included.
- The Netherlands notes that, in comparison to the draft texts used before and the FTA Korea, the current draft text lacks references to *GATT 1994* article 2, the *customs valuation agreement WTO* and the *Agreement of Agriculture*. Although both Canada and the EU are party to the WTO, The Netherlands would prefer explicit mentioning of these references, as is the case for other WTO-obligations in the draft texts (e.g. articles 4 and 15).
- The duty drawback clause is still in the square brackets. The Netherlands urges the Commission to firmly advocate the maintenance of this clause in the negotiations with Canada, as in our view a prohibition of duty drawback in principle should be maintained for developed countries like Canada.
- Also the export duties are in the square brackets. The Netherlands considers it highly important that these duties will be covered in the final consolidated texts.
- The Netherlands notes an overlap between article 7 and article 14. Different from article 7 is that article 14 covers 'imports' and includes 'restrictions' (in stead of 'duties', which is covered in article 7). The Netherlands would therefore support the text of article 14 since this article is in line with the text of the FTA Korea. However, article 14 subs 2-3 and 5 appear not to be necessary.

III. Technical Barriers to Trade

Regarding the specific provision on conformity assessment, the Netherlands urges the Commission to take the following points into account.

- *Conformity Assessment (article 5)* This article implies that the Netherlands should accredit a CAB in Canada. However, this is not in line with the current system of conformity assessment in which governments only can accredit a CAB via national legislation. Moreover, article 5 seems to be incompatible with current EU-Law since article 11 of Directive 2005/22/EG stipulates: “*Member States shall notify to the other Member States and the Commission the bodies under their jurisdiction, which they have designated to carry out the tasks pertaining to the conformity assessment modules referred to in Article 9, together with the identification numbers given to them by the Commission in accordance with paragraph 4 of this Article, the kind(s) of measuring instrument for which each body has been designated and in addition, where relevant, the instrument accuracy classes, the measuring range, the measurement technology, and any other instrument characteristic limiting the scope of the notification*”. Furthermore, in respect to conformity assessment decision 768/2008, article R17(2) stipulates that: “*A conformity assessment body shall be established under national law and have legal personality.*” The relation of this article to current EU-law in the area of accrediting a CAB needs further clarification. Secondly, The Netherlands would like to stress a practical remark. A government that accredits a CAB should have enforcement powers regarding this particular CAB. Can the Commission clarify how a government can use their enforcement powers in case a CAB is situated in another state, i.e. Canada?

IV. Sanitary and Phytosanitary Measures

General comment

- The Netherlands supports the Commission in the ambition to establish a fixed and complete list of regulated organisms in Canada. The Netherlands considers it highly important that this may not affect the current trade flows.

Specific comments

- *Protected zone (article 3a)* The Netherlands notes that the definition used for ‘protected zone’ should be in conformity with the common used definition used in Directive 2000/29/EG. In this directive ‘protected zone’ is defined as: “*in which one or more harmful organisms referred to in this Directive, which are established in one or more parts of the Community, are not endemic or established despite favorable conditions for them to establish themselves there, 10.7.2000 EN Official Journal of the European Communities L 169/5 in which there is a danger that certain harmful organisms will establish, given propitious ecological conditions, for particular crops, despite the fact that these organisms are not endemic or established in the Community*”.
- *Domestic Regulation (p. 131)*. The Netherlands supports the EU proposals as provided in the consolidated texts.

V. Investment and Services

General comments

- As the draft CETA currently stands, Canada has been unable to endorse unqualified MFN & NT, FET, the umbrella clause and a wide and effective choice of investor-state dispute settlement options and instead insist on NAFTA/US Model BIT 2012 elements. In particular, the exclusion or restriction of certain sectors, the limitation of access to investor-state dispute settlement, the Annex on indirect expropriation are incompatible with EU position.
- The relationship and interaction between the various dispute settlement proceedings (Panel of experts, investor-state, Panel) needs explicit clarification. The current wording could lead to parallel proceedings with potentially conflicting outcomes. Moreover, the relationship with other international agreements and their dispute settlement bodies such as regarding MEAs and the WTO is unclear.

VI. Sustainable Development (Labour, Environment, Taxation)

Regarding the Sustainable Development chapter the Netherlands urges the Commission to take the following points into account.

- Under the "Trade & Labour" and "Trade & Environment" paragraph a Panel of Experts" can be established. The relationship and potential overlap between these "Panel of Experts" with the normal state-state dispute settlement procedures and the danger of potentially conflicting decisions is unclear. Moreover, the relationship with other international agreements and their dispute settlement bodies such as regarding MEAs and the WTO is unclear and needs further clarification.
- Furthermore, as regards the definition in the chapter on environment the Netherlands would like to add that measures adopted must not only be consistent with the MEAs but also with the provisions of the CETA.

VII. Initial provisions and general definitions

- *Person (General Definitions, Section A)*. EU-law uses the definition 'natural or legal persons'. The definition 'enterprise' is narrower than legal person and hence may exclude certain foundations and NGO's. The Netherlands therefore requests the Commission for a clarification for this choice.

***

Informal technical meeting CETA: diensten & investeringen

15 oktober 2012

CIE: 10 2 e

NL: 10 2 e

'EL&I/DG IB/ IMH)

1. Stand van zaken CETA onderhandelingen

Mauro Petriccione (CIE hoofdonderhandelaar CETA) vat de CETA-onderhandelingen over diensten en investeringen samen met: 'het goede nieuws is dat er een einde aan komt, het slechte nieuws is dat er een einde aan komt'. M.a.w: de stroom van TPC S&I documenten zal op een gegeven moment ophouden, maar het eindspel betekent ook strakke deadlines en compromissen sluiten.

Qua tijdsplanning zal er begin november een stocktaking worden gedaan, waarna er een bespreking in TPC FM zal volgen op 9 november. Half november staat er een ministeriële ontmoeting gepland, als de ministeriële agenda's dit tenminste toelaten. Voor deze bespreking is er uiteraard een limiet aan het aantal openstaande besprekingspunten, dus we hebben een maand om de bestaande lijst terug te brengen naar slechts enkele pijnpunten. Op basis van deze ministeriële bijeenkomst zal er een akkoord moeten liggen tijdens de RBZ van 29 november.

Wat betreft de openstaande punten voor de ministeriële ontmoeting, zal het volgens CIE gaan om de volgende zaken: paar AGRI punten, liever niet RoO (is te technisch), farmaceutische patenten (hierbij zullen opties worden voorgelegd), aanbestedingen (wat we nu hebben is heel goed, maar CAN houdt sommige kroonjuwelen nog achter de hand), diensten (financial services, mode 4), markttoegang investeringen (CIE ziet CAN geen concessie maken zonder politieke backing om toe te geven op Investment Canada Act), en Investor to State Dispute Settlement (ISDS). De overige diensten & investeringszaken zullen volgens CIE vóór half november moeten zijn opgelost.

Voor CIE is het afronden van dit akkoord dit jaar niet alleen belangrijk vanwege de geloofwaardigheid van de EU, maar ook vanwege de aanstaande onderhandelingen met de VS; het is volgens CIE niet mogelijk om tegelijkertijd met CAN en de VS te onderhandelen. Dit geldt ook voor CAN, dat net is toegetreden tot de TPP onderhandelingen. Daarnaast denkt CIE dat de openstaande punten geen punten zijn die slechts meer tijd nodig hebben om te worden opgelost.

CIE vraagt LS aan te geven wat de echt belangen en topprioriteiten zijn. Als LS blijven vasthouden aan bestaande posities, simpelweg *'because they are not comfortable with change'*, dan zal 'CIE haar verantwoordelijkheid nemen'.

Wat betreft de openstaande punten bij diensten en investeringen, is mode 4 het belangrijkste offensieve belang van CAN. CAN is een grote investeerder in de EU, en ze willen graag personeel kunnen meesturen met deze investeringen. CAN begrijpt niet waarom LS bang zijn voor eventuele immigratie spill-over effecten van mode 4. Denken we nu echt dat er duizenden CAN in de rij staan om stiekem de EU binnen te komen via dit FTA? Aan de andere kant begrijpt CIE de defensieve CAN houding niet op het gebied van investeringen. CIE is zich bewust van de aarzelingen die LS hebben tav het NAFTA model, maar roept op om niet alles a-priori af te schieten, alleen omdat het van NAFTA komt.

Op de NLse vraag wat er gebeurt als we geen deal hebben op 29 november, reageert CIE uiterst fel; het moet lukken de 29ste. Als we dit vooruitschuiven naar een volgende RBZ handel, dan hebben we echt een groot probleem, en moeten we ons afvragen of we dit echt wel willen. Plan B is dat er slechts enkele openstaande punten zijn, en dat er guidance wordt gevraagd aan de ER van half december.

2. The issue of National Treatment when including investment protection provisions in EU FTA's.

CIE heeft van enkele LS vorige week commentaar ontvangen op het non-paper (md 128/12) over hoe om te gaan met Nationale Behandeling (National Treatment, NT) in EU FTA's, nu hier ook bepalingen over investeringsbescherming in worden opgenomen. De LS die dit nog niet hebben gedaan, wordt door CIE gevraagd dit uiterlijk deze week te doen. Het onderwerp zal waarschijnlijk weer op de agenda staan van TPC SI op 30 oktober.

LS hebben vooral veel inhoudelijke vragen aan CIE over het paper. 10 maakt zich zorgen over de

preferentiële behandeling en markttoegang die nu wordt gegeven aan bedrijven uit de European Economic Area (EEA); wordt dit uitgebreid naar CAN? En wordt er straks in mode 3 een andere NT standaard gebruikt dan in mode 1&2? Hoe behouden we consistentie tussen de hoofdstukken? NL vraagt naar de relatie met de interne markt: waarom hebben we dit probleem niet bij goederen en kapitaal? Kunnen we CAN niet interne markt behandeling geven als een bedrijf zich hier eenmaal heeft gevestigd? Daarnaast menen **10 2 a** dat er misschien een technische overlap bestaat tussen de verschillende NT verplichtingen in FTA's en IBO's, maar dat CIE de situatie overschat. **10** oppert rendez-vous clause voor investeringsbescherming. **10 2** daarentegen geeft aan de analyse van CIE te ondersteunen, en flexibel te zijn als het gaat om architectuur. Volgens **10** is het een juridisch probleem, geen beleidsprobleem. **10** ziet het juist als een politiek probleem, er moet door LS een keuze worden gemaakt hoe om te gaan met de wens om toekomstige beleidsruimte te behouden voor bepaalde sectoren. Vraagt CIE zich te houden aan het mandaat, en kiest voor 'bridging language' als oplossing.

CIE antwoordt dat er wel degelijk een overlap bestaat. Immers, de definitie van 'establishment' in mode 3 van GATS en FTA's bevat ook 'maintenance', en dit is een post-establishment concept. In LS IBO's worden er geen markttoegangsverplichtingen aangegaan, maar in FTA's wel. Deze markttoegangsverplichtingen worden in FTA's beperkt door reserveringen op te schrijven voor de bestaande of toekomstige (discriminerende) beperkingen voor buitenlandse investeerders, die ook gelden nadat de investeerder zich gevestigd heeft. Er is een risico dat deze discriminerende wetgeving wordt aangevochten onder het onvoorwaardelijke NT principe dat nu wordt gebruikt bij investeringsbescherming. De kernvraag is dus: hoe waarborgen we deze bestaande, en onze wens voor toekomstige, discriminerende wetgeving?

De markttoegangsbeperkingen die LS opschrijven in hun schema's in Annex I zijn bestaande beperkingen, gebaseerd op actuele wetgeving, en kunnen zowel kwantitatieve beperkingen als beperkingen ten aanzien van nationale behandeling zijn. De beperkingen in Annex II kunnen tweeledig zijn. Soms wordt Annex II gebruikt om toekomstige beleidsruimte te behouden '*we reserve the right to adopt or maintain any measure..*', soms gebruiken LS het om de ratchet uit te sluiten, dus om toekomstige liberalisering in die sector niet automatisch ook voor CAN te laten gelden. In beide gevallen gaat het in Annex II dus om toekomstige beperkingen.

Het fundamentele verschil tussen goederen en diensten, is dat je de toegang tot de EU markt bij goederen regelt bij de grens. Bij diensten is er specifieke regelgeving voor dienstverleners en dienstverlenende bedrijven, en die gaan de grens over en weer. Daarnaast is de interne dienstenmarkt, anders dan de goederenmarkt, (nog) niet perfect geïmplementeerd; we hebben geen douane unie voor diensten. Daarom kennen we in FTA's op dit moment nog geen interne markt behandeling toe voor grensoverschrijdende dienstverlening.

Omdat de EU ook een partij is in FTA's, wordt onder de definitie van NT ook de NT bedoelt die de door de EU wordt gegeven. Dus bij NT gaat het om de NT die door een LS wordt gegeven aan de eigen nationals en aan andere nationals van de EU.

CIE benadrukt nogmaals dat ISDS alleen kan worden toegepast voor post-establishment geschillen en niet om markttoegang te bewerkstelligen, dit staat ook expliciet in het voorstel van CIE voor één investeringshoofdstuk opgenomen.

6. Tijdelijke aanwezigheid van natuurlijke personen (mode 4)

Voor CAN is mode 4 een essentieel offensief punt, en CIE spoort LS aan om hun *mindset* te veranderen: "*not what we have always done, but what we can do*". Volgens loopt CIE de wijzigingen in het mode 4 hoofdstuk artikelsgewijs door (refererend aan doc md 110b/12):

- *Artikel 4.1*: CIE roept LS hun contactpunten door te geven
- *Artikel 5.2*: Het veelbesproken 'presence' artikel. CIE zegt sceptisch te staan tegenover het CAN verzoek om de MFN, NT, MA en Dom Reg verplichtingen uit het CBS hoofdstuk (Cross Border trade in Services, mode 1&2) uit te breiden naar sectoren waar geen verplichtingen voor worden aangegaan in mode 4. CIE geeft aan dat de NT-verplichting altijd al is aangegaan voor mode 4 (behalve voor CSS en IP's) en dat er eerder met LS overeenstemming is bereikt over de MA verplichting. Dit wordt door LS betwist. Na lang aandringen, belooft CIE met paper te komen waarin staat uitgelegd wat precies het verschil is met de verplichtingen in onze eerdere FTA's, en wat dit artikel betekent.

- *Artikel 6.1.* CIE zal niet aan het CAN verzoek voldoen om dit hoofdstuk ook voor CAN permanent residents te laten gelden.
- *Artikel 6.a.* Sommige LS hebben aarzelingen om de verplichtingen voor sleutelpersoneel ook te laten gelden voor non-profit organisaties. CIE wilt dit wel graag, vanwege consistentie met het investeringshoofdstuk.
- *Artikel 6. (ii)* Sommige LS hebben aangegeven dat ze de categorie 'investeerders' niet kennen in hun bestaande wetgeving, of dat er een arbeidsmarkttoets of werkvergunning vereist is voor deze groep. Voor deze LS zullen specifieke reserveringen worden opgenomen.
- *Artikel 7.5.* Hier zal worden duidelijk gemaakt dat ICT's geen recht hebben op verlenging van de verblijfsduur na 3 jaar.
- *Artikel 8.* CAN vindt sommige criteria handelsbeperkend. Paragraaf f bijvoorbeeld zien ze als een ENT. Sommige LS waren erg tegen veranderingen van de categorieën, dus CIE heeft geen mandaat om dit te veranderen. CIE hoopt dat ze dit alsnog krijgt...
- *Artikel 9.* Short Term Business Visitors. Hier worden nu specifieke activiteiten genoemd itt eerdere teksten, bovendien wordt er nu geen werkvergunning meer gevraagd. Er komen reserveringen voor LS die niet kunnen instemmen met sommige activiteiten.
- *Artikel (technicians).* de EU zal geen verplichtingen nemen voor toegang voor Canadese technicians
- *Artikel (spouses).* CIE heeft geen intentie om een nieuwe categorie te creëren voor echtgenoten van mode 4 dienstverleners (verzoek CAN), maar wel om de nieuwe ICT Vo te binden voor CAN. Er zal een aparte Annex met een rendez-vous clause om dit te bespreken.

LS interveniëren door hun specifieke reserveringen per categorie op te noemen. Vrijwel iedereen heeft wel iets waar men zich niet aan kan binden. CIE antwoordt dat er een speciale bijlage komt met alle reserveringen van de LS voor elk van de mode 4 categorieën. Na lang aandringen door LS, belooft CIE deze veranderingen in het mode 4 hoofdstuk + de Annex met reserveringen zsm naar LS te sturen voor check en akkoord

7. Offers and Requests (Services and Investment)

De aankomende week zal er met CAN gesproken worden over verbetering van de schema's met markttoegangsverplichtingen. Uit informele signalen van CAN kan CIE opmaken dat CAN graag meer markttoegang wilt in de sectoren: privé onderwijs, technical testing & analysis, non-sensitive nuclear en research & development. Daarnaast zal CAN vragen een aantal Annex II reserveringen van LS naar Annex I te verplaatsen. Vanuit onze kant zal CIE inzetten op de Investment Canada Act, performance requirements, telecom, financiële diensten (verzekeringen), energie, maritiem (feeding). De nieuwe schema's zullen de aankomende tijd in rap tempo moeten worden afgestemd, waarschuwt CIE alvast.

10 2 a wijst op de door hen gewenste uitzondering voor audio-visuele diensten. Canada wilt 'culturele diensten' uitzonderen van het vrijhandelsakkoord. CIE moet nog analyseren in hoeverre beide definities met elkaar overlappen. Verder veel vragen en onduidelijkheid bij LS over de door CIE gegeven 'verduidelijking' van de definitie van 'regionale overheid'. LS kunnen tot 24 oktober hier commentaar over insturen.

8. Financial services, prudential carve out en filter mechanism

Volgens CIE blijft CAN op het standpunt dat financial services een bijzondere sector is die een andere behandeling verdient. Volgens CAN moet het beschermingsniveau voor deze sector beperkt worden en er moet een "prudential carve out" komen die het mogelijk maakt om discriminatoire maatregelen te nemen zonder hiervoor aansprakelijk gesteld te kunnen worden. Ook is het volgens CAN noodzakelijk dat de toegang tot "investor-state dispute settlement" beperkt wordt. Dit moet door een "filter mechanism" bereikt worden, dwz. investeerders dienen eerst een "state-state procedure" te doorlopen en pas als beide verdragspartijen het er over eens zijn dat het een gegronde claim is mag de investeerder een investor-state geschil aanhangig maken. CIE gaaf aan dat ze iig mbt het verlagen van het beschermingsniveau er niet mee eens is. Maar mbt de andere punten ziet CIE wel wat in, maar moet het wel goed geregeld worden.

10 kon zich vinden in de positie van CAN en CIE. NL en **10** daarentegen vinden de voorstellen van CAN en CIE absoluut niet acceptabel. De overige LS hebben niets gezegd.

9. Fair & Equitable (FET) standard

CIE benadrukte dat CAN (en ook SING) absoluut niet akkoord zullen gaan met de "FET standard" die de LS IBO's gebruiken. Anderzijds begrijpt CIE dat LS het door CAN (en SING) gewenste "minimum standard of customary international law" niet kunnen accepteren. CIE stelt dus voor om een "derde weg" te gaan, namelijk een FET met een lijst van elementen die tot de FET standard behoren en die door de arbitrage tribunalen toegepast dienen te worden.

10 2 NL, 10 2 a hebben in meer of mindere mate twijfels over deze aanpak. Het is onduidelijk waarom CAN onze FET-standard niet kan accepteren en bovendien staat in het mandaat dat het FET moet zijn. NL gaaf aan dat het belangrijk is dat deze lijst slechts indicatief kan zijn om toekomstvast te kunnen blijven. NL vroeg zich ook af of dat lijstje wel compleet is aangezien er meer dan 450 awards bestaan. Bovendien blijft het onvoorspelbaar hoe arbitrage tribunalen hiermee om zullen gaan.

10. Indirect expropriation

CIE heeft een tekstvoorstel gedaan mbt indirect expropriation.

10 2 NL, 10 2 vinden dat dit de deur voor misbruik opent en zijn dus tegen. Dit is een NAFTA-element wat het mogelijk maakt om maatregelen te nemen zonder schadevergoeding te hoeven te betalen, iets wat wij in onze IBOs niet hebben.

De overige LS hebben niet geïntervenieerd.

10 2 e

18-10-2012

Nota Vrijhandelsakkoord EU-Canada: NLse inzet in eindfase onderhandelingen

Aanleiding

De onderhandelingen tussen de EU en Canada over een vrijhandelsakkoord ("CETA") naderen finale afronding en politieke besluitvorming. Het is nog geen gelopen race. Wel gaan de kaarten nu echt verdeeld worden. De Commissie heeft lidstaten verzocht aan te geven wat hun prioriteiten en belangen zijn. Dit noopt tot een duidelijke en strategische Nederlandse positie. Hiertoe zijn een aantal (top) prioriteiten geselecteerd. Dit zijn de onderdelen van CETA die voor NL van cruciaal belang zijn en waar in de eindfase strategisch op moet worden ingezet. Het inwilligen van deze prioriteiten staat gelijk aan een voor Nederland bevredigend resultaat.

U zult op de RBZ (handel) van 29 november de NLse inzet gaan uitdragen. Deze nota informeert u over de NLse strategische positie inzake CETA in de vorm van Nederlandse prioriteiten en belangen. Tot slot informeert dit memo u over de strategie voor de inbreng van de NLse inzet.

Achtergronden

De EU onderhandelt sinds 2009 met Canada over een ambitieus en veelomvattend vrijhandelsakkoord. Het eindspel is begonnen. Hiertoe heeft de Commissie diverse ijkpunten geagendeerd (o.a. technische meeting, TPC FM meeting en RBZ). De Commissie mikt hoofdzakelijk op de RBZ (handel) van 29 november a.s. De Commissie hoopt op deze dag de laatste plooiën glad te strijken. In de RBZ zullen de laatste openstaande politieke issues besproken worden. Ministers kunnen dan zelf vaststellen of de uitkomst van het onderhandelingsproces een bevredigend resultaat heeft opgeleverd, of dat meer tijd nodig is. Dit wordt tevens het keuzemoment van de lidstaten en daarmee Nederland om akkoord te gaan met de voorgelegde deal en zo ja, onder welke voorwaarden Nederland een akkoord met Canada bevredigend acht.

Eind november moet de deal aldus de Commissie beklonken worden. De Commissie verwacht dat 90% van de deal dan rond is. [PM weergave waarover al overeenstemming is bereikt]. De eindfase zal moeizaam zijn en tegelijkertijd doorslaggevend. Canada beweegt niet overal mee en over een aantal openstaande punten zijn de lidstaten intern nog sterk verdeeld. Een deal eind november betekent voor lidstaten strakke(ere) deadlines en het doen van concessies. De Commissie acht spoedige afronding essentieel: enerzijds voor haar eigen geloofwaardigheid en anderzijds om zich volledig te kunnen richten op de aankomende onderhandelingen met de VS. Het tegelijkertijd onderhandelen met Canada en VS is voor de EU geen optie.

CETA levert een belangrijk precedent voor vrijhandelsakkoorden op. CETA wordt gezien als een opstap naar een vrijhandelsakkoord tussen de EU en de VS. Draagvlak hiervoor lijkt te groeien. De EU zal CETA gebruiken als blauwdruk voor toekomstige onderhandelingen met VS. Ook de VS op zijn beurt zal CETA gebruiken in de onderhandelingen met de EU.

Op basis van het voorgenoemde is het van cruciaal belang om in dit stadium de Nederlandse belangen en topprioriteiten te bepalen en een inschatting wat de deal voor NL op gaat leveren/kosten in kaart te brengen.

Nederlandse belangen en prioriteiten

Nederlandse belangen bij CETA

Nederland is voorstander van een ambitieus vrijhandelsakkoord met Canada. Nederland heeft grote handelsbelangen bij dit akkoord. Meer concreet is daarbij het volgende van belang.

- Het afsluiten van deze overeenkomst zal de handelsbetrekkingen tussen NL en Canada positief beïnvloeden en kansen scheppen voor o.a. de Nederlandse zuivelsector, postsector en de financiële dienstensector.
- CETA zal de positie van NL als logistieke hub en vestigingsland voor Canadese bedrijven versterken.
- Naar verwachting leidt het akkoord op termijn tot een structurele toename van het EU BNP met 12 miljard EUR en gaat 5 á 10% daarvan naar Nederland.
- Nederland is gebaat bij bescherming in het akkoord op een *hoger* niveau dan het huidige investeringsbeschermingsniveau. Bescherming *onder* het huidige niveau is niet acceptabel.

- Het uiteindelijke akkoord zal voldoende garanties moeten bieden voor de betrokkenheid van de lagere overheden in Canada en markttoegang moeten bieden op provinciaal en regionaal niveau.

Openstaande punten en prioriteiten in kaart gebracht

Hieronder zijn per hoofdstuk¹ in CETA de openstaande punten en de daarbij behorende Nlse prioriteiten schematische weergegeven. De prioriteiten zijn in kolom 4 beoordeeld op importantie. Tot slot is per prioriteit een ondergrens opgenomen waarmee NL minimaal akkoord zou moeten gaan.

Hoofdstuk	Openstaande issues	Nlse belang/ prioriteit	Importantie in NL (1= laagste, 3= hoogst)	Ondergrens
Trade in goods (tariffs)	De EU moet nog marktopening geven voor varken- en rundvlees en mais (78 lijnen). Ook zijn de technische parameters hiervoor nog niet uitgekristalliseerd	Defensief belang NL varkensvlees	2	
	Canada moet nog marktopening voor voor o.a. zuivel, gevogelte en eieren geven. Tarieflijn voor Goudse Kaas is bijvoorbeeld uitgesloten	Canada heft hoge importtarieven op zuivel. Dit is ongunstig voor NL. NL wil heffingen op bijv. Goudse kaas verwijderd zien. Ook wenst NL geen onderverdeling in type kazen. Jaarlijkse NL export hiervan bedraagt \$10mln	2	
		Milk protein concentrates' (MPC) NL heeft belang bij MPC. Canadese wet blokkeert gebruik MPC. Dit is een non-tarifaire handelsbarrière en dient daarom aangepast te worden		
	TRQ van bovengenoemde producten en berekening daarvan voor gevoelige landbouw producten moet nog worden onderhandeld	?	?	
SPS	Opnemen van 'Veterinary Agreement' in CETA	?	?	
	Plant health (verschil in aanpak EU/CAN)	?	?	
TBT	Protocol inzake conformity assessment, met name voor auto's.	Scope van dit protocol is onduidelijk in FTA	1	

¹ Diverse hoofdstukken ontbreken in dit schema e.g. subsidies, sustainable development, monopolies, taxation. Op deze terreinen lijken echter geen Nlse gevoeligheden c.q. prioriteiten (meer) te zitten.

Diensten	Offensief belang Canada inzake Mode 4 (tijdelijke aanwezigheid van natuurlijke personen)	NL kan akkoord met voorstel Canada ivm beperking Nlse wet. Reservering voor zakelijke bezoekers in CETA	3	
	Overlap nationale behandeling en toegang in D&I hoofdstuk	Één investeringshoofdstuk met zowel bepalingen voor mode 3 als investeringsbescherming, waarbij een interne markt NT reservering geldt	2	
Investerings	Investeringsbescherming	Investeerders worden niet voldoende beschermd (met name uit de financiële sector). Canada filtert toegang tot ISDS (geschilbeslechtingsopties) voor investeerders. o.a via de <i>CAN investment act</i> en <i>prudential carve-out</i> . Offensief belang NL.	3	De uitzondering voor de financiële sector+prudential carve-out moet er uit, in ruil hiervoor zijn wij bereid om FET "derde weg" zoals door CIE voorgesteld te accepteren; ook indirect expropriation voorstel van CIE zouden wij kunnen accepteren, umbrella clause zouden wij ook nog weg kunnen geven.
Aanbestedingen	Canada wil concessies op federaal provinciaal niveau voor transport, energieopwekking, havens en vliegtuigvelden	Er is op dit vlak al veel bereikt. NL wenst opening op zowel federaal niveau als provinciaal niveau voor aanbestedingen.	1	
IE	Camcording; voorstel VZschap facultatieve verplichting	NL wsh niet akkoord met voorstel. Alle strafrechtelijke bepalingen moeten geschrapt worden.	2	
	Farmaceutische patenten	Canadese patentsysteem is onacceptabel: systeem kan mogelijk leiden tot diefstal.	1	
	Strafrechtelijke handhaving IP artikelen (gevaar ACTA overlap)	Hoewel NL nu op voet VZ staat, blijven hameren op schrappen strafrechtelijke bepalingen getuige aanhoudende maatschappelijke ophef	3	
Geographical Indications	Nog geen overeenstemming over de exacte tekst inzake <i>generics</i> , <i>prior use</i> en <i>trademarks</i> en <i>ex-officio</i> systemen.	Geen specifiek NL belang.	1	
Oorsprongsregels	RoO regels voor textiel, kleding en auto's	Regels voor textiel en kleding moeten gebaseerd zijn op EU aanpak	1	

	Geen overeenstemming over gemeenschappelijke regels inzake minimale bewerking, cumulatie en toepassing DDB clause	Verbod op DDB, dus behoud clause in CETA	3	
--	---	--	---	--

Nederlandse prioriteiten bij CETA

Op basis van bovenstaande analyse, zijn de volgende prioriteiten voor NL van cruciaal belang:
[PM Opsomming prio's met uitleg]

Strategie

[PM Voorstel voor strategie hoe we prioriteiten gaan aandragen].

CONCEPT

INTERDEPARTEMENTALE RAAD VOOR DE HANDELSPOLITIEK

IRHP 2012- 58 (c)

**VERSLAG VAN DE NEDERLANDSE DELEGATIE NAAR DE BIJeenKOMST VAN
HET TRADE POLICY COMMITTEE (SERVICES & INVESTMENT) GEHOUDEN TE
BRUSSEL D.D. 6 DECEMBER 2012**

Voorzitter | 10 2 e

Commissie | 10 2 e

NL-delegatie | 10 2 e

SAMENVATTING

Ander onderwerp

VERSLAG

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

2.1 FTA Moldavië
Ander onderwerp

Ander onderwerp

2.2 FTA Georgië

Ander onderwerp

2.3 FTA Singapore

Ander onderwerp

2.4 FTA Canada (CETA)

Cie geeft een terugkoppeling van de meest recente gesprekken met Canada op het gebied van diensten en investeringen.

Diensten

Cie had gehoopt met het echte onderhandelen te beginnen, en belangen te gaan uitruilen, maar CAN lijkt de urgentie vooralsnog te missen om met dit eindspel te beginnen. Ook op de overige openstaande punten, is er weinig voortgang bereikt:

- Er is nog geen overeenstemming over het probleem van conflicterende principes op het gebied van *Nationale Behandeling* (National Treatment, NT). Zowel intern EU zijn

we er nog niet helemaal uit, en CAN lijkt ook een andere kant op te willen dan onze mogelijke oplossing. nog steeds geen overeenstemming, CAN vindt dat Annex II van toepassing is op investeringsbescherming. Wij als EU hebben nog geen overeenstemming intern. Tav de architectuur schijnt CAN bereid te zijn om twee aparte hoofdstukken (establishment & investment protection) te accepteren, maar probleem blijft hoe om te gaan met uitbreidingen van investeringen.

- CAN heeft aangegeven dat er nog steeds een aantal sectoren GATS- minus zijn in het EU aanbod en heeft nog problemen met onze MFN uitzonderingen. CIE zal dit met relevante LS oppakken
- Verplaatsen van *R&D reservering* van Annex I naar Annex II: LS hebben alleen aangegeven problemen te hebben met subsidies. Maar dit aangezien subsidies altijd worden uitgesloten, kunnen we hier waarschijnlijk volledige markttoegang geven aan CAN.
- Aangaan van verplichtingen op het gebied van *portfolio management*: geen enkele LS heeft hier specifiek nee tegen gezegd gemaakt, DG Markt ziet ook geen problemen. We kunnen het doen als we binnen het EU raamwerk blijven. LS kunnen uiteraard nog een eigen reservering nemen als ze willen.
- *Investment Canada Act*: het gaat hoogstwaarschijnlijk niet lukken om de EU uit te sluiten van de Investment Canada Act. CAN blijft aangeven dat het erger lijkt dan het is, slechts 5% van de investeringen valt eronder. Onze eigen industrie heeft dit niet opgebracht als groot belang. EU probeert nu sommige randvoorwaarden te veranderen, bijvoorbeeld het instellen van een consultatiemechanisme als een EU bedrijf geraakt wordt.
- *Maritiem*: Reservering voor ship registration kan van Annex II naar Annex I
- *Mode 4*: CIE heeft gezegd dat CAN niet nog meer kan vragen. This is it.
- *Prudential carve out*: we hebben 'reasonable' ook al in SIN en CHILI. Wordt dus moeilijk om 'proportioneel' binnen te halen.
- *Culturele diensten*. CAN heeft nog geen formeel voorstel gedaan voor de definitie van culturele. CAN zal waarschijnlijk een Annex II reservering nemen voor culturele diensten, en niet in de tekst. Dit is volgens CIE al een verbetering tov het eerdere CAN standpunt op culturele diensten uit te sluiten van het gehele akkoord.
- *Feeding*. Tot nu toe is het antwoord 'nee' van CAN op het EU verzoek om dit open te stellen voor EU dienstverleners, en willen ze ook niet aangeven wat we moeten betalen om het te krijgen.
- *Tax measures*. CIE is bereid te geven aan het CAN verzoek voor instandhouding van bestaande belastingmaatregelen op provinciaal niveau moet te doen zijn, maar ze mogen niet nieuwe maatregelen invoeren.

¹⁰² steunt een snelle afronding van een ambitieus akkoord, maar stelt daarna dat de deadlines veel te kort zijn, en dat ze absoluut niet kunnen instemmen met het voorstel van CAN voor culturele diensten. ¹⁰² heeft het nodig dat de uitzondering voor audiovisuele diensten in de tekst wordt opgenomen, niet als een reservering in Annex II zoals CAN voorstelt, en concludeert zelf dat we ons op dit punt dus in een impasse bevinden. ^{102 a} en (verrassend) ¹⁰² steunen FRA op dit punt

^{102 a} zijn beide niet blij met de onderhandelingsstactiek van CIE en het proces van de afgelopen weken. Vinden dat we het eigenlijk niet aan de Raad moeten voorleggen, als het nog niet klaar is. VK herhaalt hun bekende zorgen op mode 4. ^{102 a} vindt het aanbod van CAN tot nu toe te min, en herhaalt bekende positie dat ze graag

twee verschillende hoofdstukken voor diensten mode 3 en investeringsbescherming zien. NL steunt CIE in het openen van de EU markt op R&D en maritiem.

Investerings

Er is vooruitgang geboekt mbt de bepalingen over Fair and Equitable Treatment (FET) en indirect expropriation, maar niet tav financial services. In de volgende weken vinden verscheidene besprekingen plaats, wellicht zelfs een Ministeriële begin januari. Performance requirements zouden niet van toepassing zijn voor investment protection, CAN wil dat wel. Tav financial services wordt er over gesproken dat het joint committee zou mogen beoordelen of een claim gerechtvaardigd is, maar dat moet dan binnen korte deadlines gebeuren en de investeerder niet ervan weerhouden om claim door te kunnen zetten. Bij verlies zou in beginsel betaald moeten worden, state-state ISDS is niet wenselijk.

Bij financial services blijft CAN bij bekend standpunt. Mbt general exceptions is de vraag of, en zo ja, onder welke omstandigheden een dergelijke maatregel toch onder investment protection kan vallen.

Bij FET is CAN open voor CIE voorstel van een open lijst van elementen, maar CAN wil niet "legitimate expectations" in die lijst hebben.

Bij indirect expropriation is men dicht bij compromis, alleen het punt "except in rare circumstances" is open. CIE en LS willen dit niet, maar liever verwijzing naar right to regulate.

Tav ISDS wordt er vooruitgang geboekt, maar de lastige punten zijn ongewijzigd gebleven. CAN is akkoord met de CIE voorstellen tav de stappen die vooraf gaan aan het initiëren van een claim. Art. 4 is aangepast nav RBZ akkoord over basisbeginsel van financial liability regulation. Vooruitgang is ook mbt rooster van arbiters geboekt. Eveneens tav enforcement. Bij de kosten en joint committee komt CAN met aangepaste tegenvoorstellen.

Open punten zijn:

Waivers en de vraag van parallel proceedings; de vraag of locale bedrijven een claim kunnen indien ten behoeve van moederbedrijf. Applicable law; remedies; filter mechanisme voor Annex I +II; regels voor mediation, transparantie en code of conduct. Uitzondering van Investment Act en consolidation artikel.

NL: financial services is voor ons belangrijkste punt, goed dat CIE zich blijft inzetten om de uitzonderingen van ISDS op financial services er uit te halen cq. te beperken. Voor NL is het belangrijk dat deze sector geen uitzonderingspositie krijgt en van de gewone ISDS regels uitgesloten wordt. Het misbruik van het filtermechanisme en van de joint committee om claims tegen te houden moet voorkomen worden.

^{10 2} _a benadrukt dat ISDS niet voor performance requirements gebruikt mag worden. General exceptions naast national security exceptions is niet handig. Het model van LS IBOs zou gevolgd moeten worden.

^{10 2} _a kan toepassing van cultural services niet accepteren. Investment Act is weliswaar lastig maar wij hebben filtering mechanisme nodig voor financial services en die sector hoeft ook niet onder ISDS te vallen.

^{10 2} _a steunt NL tav investeringspunt. Tav indirect expropriation is te vraag of proportionality door CIE mee is genomen. Bij de lijst van FET zou nationaliteit mee moeten worden genomen. Vraag is of CAN investeerder zich op interne markt vrijheden mag beroepen?

^{10 2} _a steunt CIE in haar harde opstelling tav financial services.

¹⁰² steunt ¹⁰² tav financial services. Steunt CIE bij FET en indirect expropriation aanpak. Like circumstance/like situations maakt niets uit. Vraag of CAN investeerder zich op intra-EU IBOs mag beroepen?

¹⁰² wil niet dat branches als investeerder gedefinieerd wordt. Wil niet dat lokale bedrijven claim ten behoeve van moederbedrijf mogen indienen. Wil discussie over beperking van umbrella clause. Noemt ook intra-EU IBO punt.

¹⁰² wilt de umbrella clause. Tav indirect expropriation steunt ^{102 a}. FET moet hetzelfde niveau bieden als LS IBOs.

^{102 a} wil ook twee gescheiden hoofdstukken, heeft ervaringen met expansion probleem. En wil ook over alternatieven mbt umbrella clause.

CIE wil bij Investment Act nog iets van CAN hebben. Nieuwe teksten komen er aan.

3. Advies Jur.Dienst van de Raad over de Regulation on Financial Responsibility for investor – state dispute settlement.

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

4. UNICTRAL vergadering in februari in NY

Ander onderwerp

5. Korte toelichting over werkwijze voor notificatie van bestaande IBOs

Ander onderwerp

6. Terugkoppeling OESO Committee

Ander onderwerp

INTERDEPARTEMENTALE RAAD VOOR DE HANDELSPOLITIEK

IRHP 2012- 60 (c)

**VERSLAG VAN DE NEDERLANDSE DELEGATIE NAAR DE BIJEENKOMST VAN
HET TRADE POLICY COMMITTEE (SERVICES & INVESTMENT) GEHOUDEN TE
BRUSSEL D.D. 18 DECEMBER 2012**

Voorzitter 10 2 e

Commissie 10 2 e

NL-delegatie 10 2 e

SAMENVATTING

Ander onderwerp

Ander onderwerp De discussies t.a.v. **CETA** gaan gewoon door,
CAN is constructief bezig, maar er is niet echt veel vooruitgang geboekt. Ander onderwerp

VERSLAG

Ander onderwerp

Ander onderwerp

2.1 WTO plurilateral services initiative

Ander onderwerp

Ander onderwerp

2.2 WTO Services cluster.

Ander onderwerp

3.1 FTA onderhandelingen met Georgië en Armenië

Ander onderwerp

3.2 FTA Singapore

Ander onderwerp

3.3 FTA Canada (CETA)

De discussies gaan gewoon door, CAN is constructief bezig, maar er is niet echt veel vooruitgang geboekt. FET, indirect expropriation, NT ivm expansion blijven nog steeds de bekende openstaande punten. Volgens CIE is het eerst noodzakelijk dat op het gebied van toegang voor landbouw een doorbraak bereikt wordt voor dat de rest afgerond kan worden. T.a.v. ISDS geen vooruitgang. Fork-in-the-road en Investment Act blijven problematisch. Tijdens de tafelronde herhaalden de LS hun bekende standpunten. NL vroeg nogmaals aandacht voor de financiële sector, de Canada Investment Act en de umbrella clause. CIE benadrukte dat ze zich in blijft zetten om de toepassing van de Investment Act te beperken. De financiële sector wordt in een apart hoofdstuk met aparte ISDS regels geregeld.

3.4 EU Rusland dialogue trade and investment

Ander onderwerp

3.5 UNCITRAL

Ander onderwerp

3.6 Implementatie van transitieVO voor bestaande IBOs

Ander onderwerp

4. AOB

Ander onderwerp

Comments by the Netherlands regarding EU-Canada CETA negotiations on investments in financial services (m.d. 11/13 of 24-1-2013)

The Netherlands fully supports the European Commission in pressing Canada to accept the EU's current positions regarding investment protection in the financial services sector.

The Netherlands has consistently and repeatedly stated that an adequate level of investment protection in the financial services sector is of fundamental importance and must be achieved in CETA.

At the same time, the Netherlands appreciates the efforts by the European Commission to find an acceptable compromise as proposed in the m.d. 11/13 document.

In principle, the Netherlands can accept the "conditional EU final package" proposals on filter mechanisms (point 2) as well as regarding the specific expertise of arbitral tribunals (point 4). Both elements would address to a large extent the concerns of Canada of being able to swiftly intervene in this sector and ensure that arbitral tribunals have sufficient expertise to render reasonable and informed awards.

However, the Netherlands cannot accept the "conditional EU final package" on the application of prudential carve-out as an exception to investment protection (point 1). The suggested approach would mean that all but one of the fundamental standards would be excluded, thereby almost completely removing any investment protection in the financial services sector. We therefore urge the European Commission to insist on its original position that prudential carve-outs would not apply to investment protection in connection with investor-state-arbitration dispute settlement (ISDS).

In addition, the Netherlands considers the "conditional EU final package" on the scope of obligations subject to ISDS (point 3) it seems to be meaningless in light of the suggested exclusion of the standards by point 1. Therefore, we urge the European Commission to insist on its original position that ISDS should apply to all obligations, except market access.

In sum, the Netherlands is prepared to go along to some extent with the proposed compromise package in order to find a solution. However, at the same time, the Netherlands considers it important that Canada shows its willingness to compromise by excluding the application of the Canada Investment Act for EU investors. This is a red line for the Netherlands.

Thus, in the spirit of compromise all parties have to show flexibility. The Netherlands is ready to do so, but expects that Canada does the same.

INTERDEPARTEMENTALE RAAD VOOR DE HANDELSPOLITIEK

IRHP 2013-05(C)

**VERSLAG VAN DE NEDERLANDSE DELEGATIE NAAR
DE BIJEENKOMST VAN HET HANDELSPOLITIEK COMITÉ LEDEN
GEHOUDEN TE BRUSSEL D.D. 01-02-2013**

Voorzitter : |10 2 a

Commissie : |10 2 a

NL delegatie: |10 2 a

SAMENVATTING

In de speciale FM vergadering over **CETA (EU-Canada vrijhandelsakkoord)** en India werd weinig nieuws verteld. De CETA-discussie duurde bijna drie uur waarin Cie veel bekende zaken vertelde en de Lidstaten voor de veiligheid hun bekende belangen naar voren brachten en klaagden over gebrek aan transparantie van Cie.

Kern is dat Cie bijna een deal rond heeft. De Gucht zal 6 en 7 feb de laatste openstaande punten (behoorlijke lijst) gaan uitonderhandelen en een politieke doorbraak forceren. Cie kan en wil geen concrete info geven om zo de onderhandelingspositie niet te beperken. Het eerdere lekken van landing zonespaper heeft Cie in lastig parket gebracht.

Cie stelde helder dat tijdens de ER lidstaten geen definitief oordeel over de deal (die er dan waarschijnlijk ligt) hoeven te vellen. |10 2 a vroeg of Cie dan ook niet al te ronkend wilde persberichten, want dan moeten LS wel reageren.

Ander onderwerp

VERSLAG

1. EU – Canada CETA

CIE kondigde aan dat volgende week de finale politieke deal gesloten zal worden. Het zal niet makkelijk worden, met name op het terrein van landbouw, maar CIE acht het mogelijk om een akkoord te bereiken binnen de *landing zones* van november. CIE onderstreepte daarbij dat men niet in zal stemmen met een akkoord tegen elke prijs en de rode lijnen zal respecteren.

Ten aanzien van landbouw heeft CIE de Canadese verzoeken in de afgelopen weken kunnen inperken, waardoor een realistische onderhandeling mogelijk is. Ten aanzien van de offensieve zuivelbelangen geldt dat ook en ook bescherming van GIs zal onderdeel zijn van het uiteindelijke landbouwpakket.

De informatie over oorsprongregels (ook al gedeeld tijdens de technische bijeenkomst op 31 januari) beperkte zich tot de laatste openstaande sector: automobielen, waar de mogelijke EU-VS FTA de belangrijkste remmende factor blijft.

Voor Aanbestedingen geldt dat urban transport en energy utilities nog niet bij het aanbod zitten.

IPR pharma (farmaceutische octrooirechten) grote stappen gezet in de richting van een goed resultaat op alle drie de bekende deelonderwerpen.

Diensten en markttoegang investeringen hebben we de meeste last van het feit dat CAN de EU positie kent na het lekken van de *landing zones*. Investment Canada act blijft een fundamenteel probleem voor de EU, al heeft CAN deze nog nooit ingezet tegen een EU investering. CIE liet doorschemeren dat volledige opheffing waarschijnlijk onhaalbaar is en dat gezocht moet worden naar een manier om de beperking *de facto* op te heffen voor de EU, maar de wetgeving zover overeind te houden dat CAN de benodigde bescherming tegen investeringen uit de VS kan behouden.

Reacties Lidstaten

Alle LS vroegen aandacht voor al hun bekende belangen. NL o.m. voor diensten, investeringen en landbouw.

Verschillende LS (102 a NL, 102 a) benadrukten dat 1. Snel afsluiten akkoord goed is, mits het een ambitieuze deal is; 2. Dat informatieverstrekking van CIE minimaal is (10 zei niets te kunnen zeggen nu CIE niets nieuws had verteld).

Enkele LS (102 a) benadrukten de defensieve belangen voor landbouwgoederen (rundvlees en varken). Vooral hoeveel toegang we dan precies zouden bieden als EU? Leek erop dat dat veel teveel zou zijn...

102 a NL, 102 a vroegen specifieke aandacht voor investeringsbescherming financiële sector en voor markttoegang (Canada Investment Act). Met betrekking tot dat laatste: gaat om het resultaat, niet om de vorm.

|10 2 a riepe Cie op terughoudend te communiceren over de CETA-uitkomsten tijdens ER. LS zullen moeten reageren en kunnen nog niets definitiefs ondersteunen zolang niet alle details bekend zijn.

De autolanden als |10 2 a benadrukten belang van goede oorsprongregels voor auto's.

Reactie CIE

Ten aanzien van het verzoek van veel LS om meer schriftelijke informatie, antwoordde CIE dat geen verdere schriftelijke informatie gedeeld kan worden voorafgaand aan een politiek akkoord, gezien het risico van lekken. Inhoudelijk verzekerde CIE nog maar eens alle nationale belangen te kennen en die in acht te zullen nemen.

Over de vergelijking van LS tussen de landbouw TRQs in de DDA en CETA, gaf CIE aan dat de DDA cijfers (290.000 ton rund en 200.000 ton varken) een behulpzame *benchmark* kunnen zijn. Maar de rechtstreekse vergelijking met marktaandeel (zoals door FRA gemaakt) is niet terecht, omdat enkele andere grote exporteurs van rundvlees geen nieuwe toegang tot de EU markt zullen krijgen (o.m. India en Australië). CIE ging niet in op precieze getallen, maar gaf opnieuw aan dat het om een gebalanceerd pakket gaat voor landbouw tussen de 'grote vier': varken, rund, zuivel en GIs.

Audiovisueel en cultuur is volgens CIE technisch zeer complex, maar beide partijen willen hiervoor een goede oplossing en die zal er dus komen. Ten aanzien van telecom komt er nog verbetering, hetzelfde geldt voor post en maritiem. Maar daarvoor is wel balans nodig en dus ook concessies van EU zijde. Het *Investment Canada Act* probleem zal inhoudelijk worden opgelost, mogelijk in een creatieve vorm. Over de benadering van duurzame ontwikkeling bestaat overeenstemming, de inhoud wordt verder uitgewerkt en CIE voorziet hier geen problemen, met de mogelijke uitzondering van financiële boetes op terrein van arbeidsnormen.

Voor het overige herhaalde CIE nog maar eens de overbekende uitgangspunten en stand van zaken.

2. EU – India FTA

Ander onderwerp

Ander onderwerp

3. AOB: Chinese telecom Anti-dumpingonderzoek

Ander onderwerp

4. Informele sessie over selectieprocedure DG WTO

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Aan R
Van IMH
Via DG BEB
Kopie aan SG, ZMA Ottawa
Afgestemd met DWH, DIE

TER INFORMATIE

Datum

1 november 2013

Onze Referentie

MINBUZA-2013.304655

Opgesteld door

102 e

memo

Onderhandelingsresultaat EU-Canada vrijhandelsakkoord

Aanleiding

- Het politieke akkoord dat de EU en Canada bereikten over een vrijhandelsakkoord (CETA) op 18 oktober jl.

Gevraagd besluit

Kern/samenvatting

- CETA is het meest ambitieuze en veelomvattende vrijhandelsakkoord ooit uit de historie van de EU en Canada;
- Binnen 7 jaar zal ruim 98% van de douaneheffingen op de handelsstromen tussen de EU en Canada zijn afgeschaft;
- De uitkomst voor de gevoelige landbouwproducten is asymmetrisch;
- Er is tevens een ambitieus resultaat bereikt op het gebied van diensten, investeringen en aanbestedingen;
- Het akkoord moet nog worden vertaald, gecontroleerd op juridische onjuistheden, ondertekend en geratificeerd in het Europese Parlement en de nationale parlementen van de EU-lidstaten;
- Een akkoord treedt op zijn vroegst begin 2015 in werking;
- Dit akkoord schept een belangrijk precedent, in het bijzonder met het oog op de onderhandelingen over een vrijhandelsverdrag met de VS.

Toelichting

Het onderhandelingsresultaat

CETA is het meest ambitieuze en veelomvattende vrijhandelsakkoord ooit uit de historie van de EU en Canada. Zowel op het *niveau* van de afspraken als ten aanzien van de *breedte* van onderwerpen waarop die afspraken zijn gemaakt, is veel bereikt. Het onderhandelingsresultaat laat zich als volgt puntsgewijs samenvatten:

- Binnen 7 jaar zal ruim 98% van de douaneheffingen op de handelsstromen tussen de EU en Canada zijn afgeschaft.
- 100% van de tarieven op industriële goederen wordt ontmanteld. Dit levert voor de EU naar schatting jaarlijks een winst op van 470 miljoen EUR. Dit is niet alleen goed nieuws voor bedrijven, maar ook voor consumenten, omdat producten uit Canada daardoor goedkoper worden;

- De uitkomst voor de gevoelige landbouwproducten is asymmetrisch. Canada aanvaardt dat er meer zuivel uit Europa ingevoerd mag worden. De EU laat op haar beurt beperkte invoer toe van Canadees rund-, en varkensvlees en mais;
- Ook verdwijnt een aanzienlijk deel van de non-tarifaire handelsbelemmeringen, zoals bepaalde regels en normen voor auto's, medicijnen en elektronica;
- Het akkoord bevat een solide pakket van oorsprongsregels. Het EU systeem van oorsprongsregels blijft coherent, zij het met uitzonderingen voor bijvoorbeeld auto's. Deze uitzondering betekent dat de export van een beperkte hoeveel auto's onder de EU-regeling valt. Er is voor auto's bovendien een cumulatiemogelijkheid met de VS opgenomen, gekoppeld aan een toekomstig resultaat in de TTIP onderhandelingen. In het geval er een overeenkomst met de VS wordt bereikt, dan kunnen auto's afkomstig uit de VS op basis van deze mogelijkheid profiteren van de oorsprongsregels in CETA;
- De toegang voor Europese bedrijven tot de Canadese dienstensector is versterkt. Dit akkoord gaat veel verder dan Canada's verplichtingen in het akkoord met de VS en Mexico (NAFTA). Zo kunnen bijvoorbeeld Europese bedrijven op het gebied van bagageafhandeling op luchthavens ook grensoverschrijdende diensten in Canada aanbieden. Daarnaast is de drempel voor EU investeerders om Canadese investeringswetgeving te omzeilen verhoogd naar 1,5 miljard dollar. Dit betekent dat een Europese investeerder in Canada in geval van vestiging niet aan een formeel onderzoek wordt onderworpen, mits de investering niet meer dan 1,5 miljard dollar bedraagt;
- Het akkoord garandeert een hoog niveau van investeringsbescherming en biedt een robuust geschillenmechanisme. Uitzondering op deze regel is de financiële sector. Canada wilde deze sector niet op dezelfde wijze als andere sectoren beschermen. Er is nu een compromis bereikt in de vorm van een zgn. 'filtersysteem', waarin financiële autoriteiten uit zowel Canada als de EU bij hogere uitzondering, noodzakelijke maatregelen voor hervormingen in de financiële sector kunnen nemen. Deze maatregelen bieden een rechtvaardiging om een investeerder uit te sluiten van het geschillenmechanisme;
- De toegang voor Europese bedrijven tot overheidsaanbestedingen in Canada is gedekt in het akkoord. Dit geldt voor de toegang in zowel nationale als in regionale en gemeentelijke aanbestedingsprocedures. Niet eerder heeft Canada zich in een vrijhandelsakkoord zo vergaand toegelegd op het openstellen van aanbestedingen. Ook de overheidsaanbestedingen in Europa voor Canada zijn toegankelijker dan ooit tevoren. Canadese bedrijven kunnen nu in de EU bijvoorbeeld meedingen bij aanbestedingen van havens en luchthavens;
- De gevoelheden in het hoofdstuk over intellectueel eigendom zijn weggenomen. Een meerderheid van de EU-Lidstaten (waaronder Nederland) heeft gepleit voor het schrappen van de artikelen die betrekking hebben op de strafrechtelijke handhaving van intellectuele eigendomsrechten. Canada is hiermee akkoord gegaan, met uitzondering van een niet-dwingend artikel over 'camcording' (illegaal opnemen van films in bioscopen). Lidstaten zijn nu vrij om te beslissen of ze dit willen implementeren. Bovendien zijn er voor farmaceutische octrooien aanvullende beschermingscertificaten opgenomen en Europese bedrijven hebben het recht van beroep onder het Canadese marketing autorisatie regime;
- Het akkoord bevat een hoofdstuk over duurzame ontwikkeling waarin EU en Canada hun internationale verplichtingen op het terrein van arbeid en milieu herbevestigen en afspraken over samenwerking maken. De implementatie van dit hoofdstuk wordt gemonitord, waarbij de *civil society* nadrukkelijk betrokken wordt;
- Eenduidige en gemeenschappelijke regels op het gebied van subsidies, SPS en mededinging.

Datum

1 november 2013

Onze Referentie

MINBUZA-2013.304655

Datum

1 november 2013

Onze Referentie

MINBUZA-2013.304655

Dit akkoord schept een belangrijk precedent. In het bijzonder met het oog op de onderhandelingen over een vrijhandelsverdrag met de VS. Ook heeft Canada dankzij het akkoord een voorsprong in de relatie met de EU ten opzichte van de VS. Dit zal voor de Amerikanen een belangrijke extra motivatie zijn om vaart te maken met de TTIP onderhandelingen.

De belangrijkste resultaten voor Nederland op een rijtje

De ambitieuze inzet van zowel de EU als Canada heeft geresulteerd in een per saldo gebalanceerd en hoogwaardig resultaat. In het resultaat komen de voor Nederland belangrijke punten goed tot uitdrukking. In het akkoord is tegemoet gekomen aan de volgende Nederlandse prioriteiten:

- Het zal actuele handelsbelemmeringen voor het Nederlandse bedrijfsleven wegnemen en kansen creëren voor nieuwe handel;
- De jaarlijkse reële inkomstenwinsten binnen 7 jaar na de opening van een akkoord met Canada, worden geschat op circa 9,2 miljard EUR voor Canada en 11,6 miljard EUR voor de EU. Een percentage van 5 á 10% daarvan gaat naar Nederland;
- Het afsluiten van deze overeenkomst zal de handelsbetrekkingen tussen Nederland en Canada positief beïnvloeden en in het bijzonder kansen scheppen voor belangrijke Nederlandse exportsectoren, zoals de Nederlandse zuivelsector, postsector, baggeraars, rederijen en de financiële dienstensector. Zo is de toegang voor Nederlandse baggeraars om diensten te verlenen in Canada bijvoorbeeld verzekerd en wordt het goedkoper om Nederlandse kaas naar Canada te exporteren;
- Nederland heeft vanwege nationale wettelijke beperkingen ingezet op specifieke uitzonderingen voor het toe laten van zakelijk bezoekers (korte termijn) in Nederland. Dit is geborgd in het akkoord;
- 125 van de 145 geografische indicaties verkrijgen volledige bescherming in het akkoord. Dit betekent bijvoorbeeld dat 'Edam Holland' niet in Canada maar uitsluitend in Nederland mag worden gemaakt op basis van koemelk van Nederlandse melkveehouderijbedrijven;
- Gemeenschappelijke regels op het gebied van intellectueel eigendom stimuleert de innovatiekracht van Nederlandse bedrijven, de creatieve industrie en het doen van onderzoek.

De volgende stappen tot inwerkingtreding

Op basis van het politieke akkoord, wordt nu gewerkt aan de laatste technische en juridische details. Het akkoord moet daarna nog worden vertaald, gecontroleerd op juridische onjuistheden, ondertekend en geratificeerd in het Europese Parlement en de nationale parlementen van de EU-lidstaten. Het akkoord treedt op zijn vroegst begin 2015 in werking. De afspraken in het akkoord treden voorlopig in werking zodra de officiële Nederlandse vertaling gepubliceerd wordt in het Publicatieblad van de EU. De onderdelen in het akkoord die niet onder de exclusieve competentie van de EU vallen (zoals intellectueel eigendom, en de handel in transportdiensten), treden pas in werking na ratificatie door de nationale parlementen.

IMH is voornemens om met de betrokken BZ-directies een gezamenlijk seminar met VNO-NCW en de Canadese ambassade te organiseren in 2014. Doel van dit seminar is om aan bedrijven en maatschappelijke organisaties de belangrijkste resultaten van het akkoord te presenteren en inzicht geven op welke wijze Nederland kan profiteren van dit akkoord.

Aan R
Van IMH
Via DGBEB
Kopie aan SG, COM
Afgestemd met

TER INFORMATIE

Datum
28 augustus 2014
Onze Referentie
Minbuza 2014.443913
Opgesteld door
10 2 e

Bijlagen: 2

memo

Appreciatie CETA-tekst investeringsbescherming en ISDS

Aanleiding

Na de politieke doorbraak in oktober 2013, hebben de Europese Commissie en Canada op 31 juli 2014 akkoord bereikt over de laatste openstaande punten van het vrijhandelsakkoord CETA.

Op uw verzoek volgt hierbij de appreciatie van de geconsolideerde concepttekst over investeringsbescherming en investeerder-staat geschillenbeslechting (ISDS). De relevante teksten van het akkoord zijn bijgevoegd evenals de Kamerbrief over de studie van ISDS in TTIP (kst. 21501-02-1397) die relevant is voor deze appreciatie.

Een appreciatie van de overige onderdelen van het akkoord volgt nog.

Planning is dat het akkoord eind september tijdens de EU-Canada top geparafeerd zal worden. Het eindresultaat zal na de controle op juridische onjuistheden en de vertalingen, ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Europese Raad.

Voorafgaand aan het op 10 september geplande AO TTIP zullen we u nog een kamerbrief voorleggen met informatie over de ratificatieprocedure voor CETA. Tijdens het AO over TTIP zult u niet in het openbaar in kunnen gaan op de uitkomsten in TTIP, nu deze nog vertrouwelijk zijn.

Kern/samenvatting

- De CETA-tekst over investeringsbescherming en de ISDS-procedure bevat bepalingen die de belangrijkste ongewenste risico's van ISDS afdoende ondervangen in lijn met de Kamerbrief van 25 juni jl. Het betreft hier aspecten over de ontvankelijkheid van claims, de afbakening van de investeringsbescherming en verbeteringen van de arbitrageprocedures.
- De CETA-tekst lijkt hiermee voor de EU op het terrein van investeringen een nieuwe evenwichtige standaard te bieden.
- Wel zijn wij nog met de Europese Commissie in gesprek over de mogelijkheid die investeerders geboden wordt om na een procedure bij de nationale rechter, een procedure onder internationale arbitrage te starten. (zie punt 1 onderstaand). Deze procedures mogen evenwel niet gelijktijdig lopen (geen parallelle claims, zie punt 2).
- Deze procedures zijn overigens gebaseerd op verschillende rechtsgronden: een ISDS-procedure moet gebaseerd zijn op een potentiële inbreuk van een regel uit het verdrag, terwijl de nationale procedure op nationale wetgeving berust.

Onder de nationale procedure wordt de zaak immers getoetst aan nationale regelgeving, terwijl de zaak onder ISDS alleen betrekking heeft op mogelijke inbreuken op de bepalingen uit het CETA-akkoord. Een internationaal arbitragetribunaal richt zich dus op andere rechtsvragen dan onder de nationale procedure. De heeft meerwaarde in het geval dat nationale regels, nu of in de toekomst, afwijken van de basisregels die in het verdrag over de behandeling van buitenlandse investeerders zijn vastgelegd. Echter, deze volgtijdelijkheid van het starten van een ISDS-procedure kan zodanig geïnterpreteerd worden dat hiermee de ratio van de regel gericht op het voorkomen van parallelle investeringsclaims (zie punt 2) wordt ondermijnd. Daarnaast geldt dat, indien een partij in de nationale gerechtelijke procedure in het ongelijk wordt gesteld, maar vervolgens in de arbitrageprocedure (zij het getoetst op andere rechtsgronden) in het gelijk wordt gesteld, dat de beeldvorming kan versterken dat voor buitenlandse bedrijven andere regels gelden.

De onderhandelingen over de CETA-tekst zijn afgerond, maar dit verdient in het kader van TTIP wel extra aandacht en hierover wordt geconsulteerd met de Europese Commissie.

2. Parallele claims

De CETA-tekst bepaalt dat een investeerder alleen een arbitrageprocedure onder het verdrag kan starten indien de investeerder verklaart dat, in het geval er een procedure over dezelfde kwestie onder nationale rechtsgang loopt, deze procedure is afgerond, is ingetrokken, of, indien nog niet gestart, hij afziet van het gebruik van een dergelijke procedure².

Hiermee wordt voorkomen dat investeerders ten aanzien van dezelfde kwestie parallelle investeringsclaims indienen bij zowel de nationale rechter als bij een internationaal tribunaal, hetgeen mogelijk tot tegenstrijdige uitspraken kan leiden.

Appreciatie: U heeft in de Kamerbrief aangegeven dat een dergelijk 'forum shoppen' onwenselijk is. De CETA-tekst laat echter wel onder zeer beperkte voorwaarden toe dat een investeerder, indien het internationaal arbitragetribunaal zich niet ontvankelijk verklaart of de investeerder zijn claim intrekt, alsnog een zaak bij de nationale rechter aanhangig kan maken.

3. Uitsluiting van ongegronde claims

De ISDS-tekst bevat twee bepalingen die het mogelijk maken dat het arbitragetribunaal op verzoek van de verdedigende partij als preliminaire vraag een ongegrondheidsbeoordeling doet van de claim alvorens over te gaan tot inhoudelijke behandeling van de zaak.³ Hiermee wordt de procedure opgeschort. De verdedigende partij kan hierbij binnen 30 dagen nadat het tribunaal tot stand is gekomen of na de datum dat de aanklager zijn pleitnota indient, een bezwaar indienen dat de claim duidelijk geen juridische grond heeft. Het bezwaar kan zich bijvoorbeeld richten op het feit dat de investeerder in een zaak tegen de EU duidelijk geen Canadese investeerder is of dat de investeerder wel een Canadese investeerder is, maar geen substantiële bedrijfsactiviteiten heeft in Canada (waarmee hij is uitgesloten van het verdrag). Het tribunaal is dan niet

² Concept CETA-tekst, Hoofdstuk Investment, Section 6, Artikel X.21 Procedural and Other Requirements for the Submission of a Claim to Arbitration.

³ Concept CETA-tekst, Hoofdstuk Investment, Section 6, Artikel X.29 Claims Manifestly Without Legal Merit en X.30 Claims Unfounded as a Matter of Law.

7. Interpretatieruimte van arbitragetribunalen

Verschillende bepalingen in de investeringstekst zijn zodanig geformuleerd, dat arbitragetribunalen een duidelijke richting hebben hoe de tekst geïnterpreteerd dient te worden. Ook worden voor verschillende bepalingen zoals voor onteigening en de prudentiële uitzonderingsgrond nadere richtlijnen gesteld over de toepassing daarvan in een annex¹⁰. De tekst van de bepaling 'fair and equitable treatment', een van de belangrijkste investeringsbeschermingsbepalingen van investeringsverdragen, biedt een duidelijke opsomming van vormen van behandeling van een investeerder die in strijd zouden zijn met deze standaard¹¹. Dit is nog niet eerder in investeringsakkoorden zodanig verduidelijkt en het biedt arbitragetribunalen meer duidelijkheid ten aanzien van wat verdragspartijen onder deze standaard wensen te vatten. De standaard biedt partijen tevens de mogelijkheid deze in de loop van de tijd te herzien, mochten nieuwe ontwikkelingen daartoe aanleiding geven.

Appreciatie: Dit is conform uw standpunt in de Kamerbrief.

8. Geen 'parapluclausule'

Deze clausule ('umbrella clause'), waarbij alle toezeggingen van een verdragspartij aan een investeerder onder de bescherming van het verdrag vallen, is niet opgenomen in CETA. Canada en ook een aantal EU-lidstaten zijn tegen een dergelijke brede bepaling, die een grotere investeringszekerheid garandeert, maar tegelijkertijd ook een risico kan inhouden op inperking van de beleidsvrijheid van de overheid (bijvoorbeeld door toezeggingen gedaan door lagere uitvoerende organen). Ook de door u gewenste beperkte parapluclausule, waarbij slechts specifieke, schriftelijke toezeggingen onder de clausule vallen, is bij wijze van compromis niet mogelijk gebleken.

Appreciatie: Dit komt strikt genomen niet overeen met uw inzet in de Kamerbrief, echter door dit compromis is wel bereikt dat de verplichting van eerlijke en rechtvaardige behandeling – het basisbeginsel van investeringsbescherming – nu ook van toepassing is op investeringen in financiële instellingen¹². Canada heeft dit lange tijd niet willen accepteren.

Daarnaast biedt de 'fair and equitable treatment' bepaling de mogelijkheid om bepaalde legitieme verwachtingen, die een investeerder op basis van bepaalde toezeggingen (bijvoorbeeld ook schriftelijke) van de overheid heeft gekregen, in te roepen onder de bescherming van het akkoord¹³. Hiermee worden bepaalde schriftelijke toezeggingen van een overheid jegens een investeerder alsnog meegenomen, hetgeen dichtbij een beperkte parapluclausule komt.

9. Uitsluiting ISDS voor markttoegang

Een investeerder onder CETA kan geen beroep doen op ISDS, voordat deze een substantiële daadwerkelijke investering in Nederland heeft gedaan¹⁴. Het verdrag beschermt alleen investeerders die al een investering in de andere verdragspartij gedaan hebben ('post-establishment').

¹⁰ Concept CETA-tekst, Hoofdstuk Investment Annex X.11 Expropriation en Hoofdstuk Financial Services Annex XX high level principles.

¹¹ Concept CETA-tekst, Hoofdstuk Investment, Section 4, Artikel X.9 Treatment of Investors and of Covered Investments.

¹² Concept CETA-tekst, Hoofdstuk Financial Services, Artikel 1 par. 3.

¹³ Concept CETA-tekst, Hoofdstuk Investment, Section 4, Artikel X.9 Treatment of Investors and of Covered Investments, par. 4.

¹⁴ Concept CETA-tekst, Hoofdstuk Investment, Section 6 Artikel X.17 Scope of a Claim to Arbitration, par. 1 en 2.

dergelijke interpretatie in zal gaan. Hiermee wordt het risico van ongewenste interpretaties voor de toekomst voorkomen, hetgeen u in de Kamerbrief wenselijk acht.

Appreciatie: Dit is conform uw standpunt in de Kamerbrief.

13. Arbiters

De ISDS-tekst bepaalt verder dat verdragspartijen een lijst van arbiters en een gedragscode zullen opstellen niet later dan de inwerkingtreding van CETA of uiterlijk binnen twee jaar na inwerkingtreding²¹. De gedragscode dient onder meer in te gaan op openbaarmaking van informatie en onafhankelijkheid en onpartijdigheid van arbiters. Hiermee wordt de schijn van belangenverstrengeling in het huidige arbitragesysteem tegengegaan, hetgeen u in de Kamerbrief ondersteunt.

Appreciatie: Dit is conform uw standpunt in de Kamerbrief.

14. Beroepsorgaan

In de ISDS-tekst van CETA is bepaald dat de verdragspartijen verder zullen bekijken of en onder welke voorwaarden een beroepsorgaan gecreëerd kan worden²². In de Kamerbrief heeft u aangegeven de mogelijkheid van een beroepsorgaan te steunen.

Appreciatie: Dit is conform uw standpunt in de Kamerbrief.

²¹ Concept CETA-tekst, Hoofdstuk Investment, Section 6, Artikel X.25. Constitution of the Tribunal, par. 4 en X. 42 Committee par. 2 a en b.

²² Concept CETA-tekst, Hoofdstuk Investment, Section 6 Artikel X.42 Committee, par. 1c.

Aard bespreking

- In de zomer zijn de onderhandelingen over het vrijhandelsverdrag van EU met Canada zo goed als afgerond. Dit verdrag zet ook een precedent voor toekomstige verdragen.
- 10 2 a hebben aan de bel getrokken vanwege de definitie voor 'investments' in het verdrag. In het verdrag wordt namelijk een brede definitie aangehouden waardoor ook overheidsobligaties (*government bonds*) onder deze definitie vallen. Wanneer private investeerders, die zich tegen een herstructurering verzetten onder het verdrag kunnen bepleiten dat er sprake is van onteigening of discriminatie, kunnen zij namelijk toegang krijgen tot geschillenbeslechting en compensatie.
- Daarnaast heeft 10 2 a aangegeven dat de huidige tekst ruimte zou open laten voor aandeelhouders en crediteuren om schade op de EU (en daarmee de lidstaten) te verhalen in het geval bail-in op een bank zou worden toegepast. Dit ondermijnt het principe van bail-in en leidt ook tot mogelijke mutualisering van schuld via de EU-begroting, hetgeen niet gewenst is. 10 2 a vraagt hiertoe ook om een legal opinion van de juridische dienst van de Commissie.
- 10 2 a heeft aangegeven dit op te willen brengen in deze EFC, Trade Policy Committee (5/9), Trade Policy Committee Services and Investment (10/9) en heeft gevraagd om steun tijdens deze vergaderingen.
- Volgens de PV streeft de Cie er naar om dit vrijhandelsverdrag zo snel mogelijk te paraferen en heeft de Cie geen zin om in dit late stadium van de onderhandelingen de teksten aan te passen. Volgens de Cie dekken de teksten zoals ze nu zijn voldoende het risico af.

Nederlandse inzet

- Bereiken: Steun voor de punten van 10 2 a . De Commissie zou de terechte punten van 10 2 a moeten adresseren of met een verklaring moeten komen dat de teksten zoals ze nu zijn opgesteld in het verdrag voldoende zijn. De Commissie is immers gemandateerd om namens de lidstaten met Canada te onderhandelen over het akkoord. De Commissie moet kunnen bevestigen dat het vrijhandelsverdrag in overeenstemming is met EU-verdragen, richtlijnen en wet- en regelgeving op het gebied van schuldherstructurering en bail-in van banken. Hieronder valt bijvoorbeeld de afspraak uit het ESM verdrag dat alle landen obligaties uitgeven met CACs en de afspraken in het kader van de bankenunie. Dit moet niet door dit vrijhandelsverdrag worden doorkruist.
- Vermijden: Dat de Cie de discussie naast zich neerlegt. Er is afgelopen zomer overeenstemming bereikt met Canada over dit verdrag. De Cie is gemandateerd om deze onderhandelingen zelf uit te voeren. Wij vinden dat de Commissie er dan eveneens voor verantwoordelijk is dat de afspraken in het akkoord niet strijdig zijn met staand beleid op het gebied van herstructurering en bail-in van banken.

Spreekpunten:

- Support for the points raised 10 2 a . It is important that we address these issues immediately.
- We would like to ask the Commission to confirm that the current terms of the investment treaty are in line with European treaties, directives, legislation and policy on sovereign debt restructuring and bail-in of financial institutions. We would like an analysis of the Commission that addresses these outstanding issues.

Toelichting

Proces

Afgelopen zomer is er overeenstemming tussen de Cie en Canada over het vrijhandelsverdrag. Naar verwachting zal op 26 september a.s., tijdens de EU-Canadatop, worden aangekondigd dat er een overeenstemming is bereikt. De parafering vindt naar verwachting later plaats, maar de Cie wil dit wel binnenkort doen. Daarna wordt het verdrag juridisch nog doorgelicht en moet worden vertaald. Dit zal naar verwachting 8 maanden in beslag nemen, waarna het wordt voorgelegd aan de Raad en daarna aan het Europees Parlement. Er is nog discussie over in hoeverre dit verdrag competenties van lidstaten raakt en dus nog door de nationale lidstaten moet worden geratificeerd.

Aangezien de onderhandelingen tussen de Cie en Canada zijn afgerond, is het de vraag in hoeverre teksten inhoudelijk nog kunnen worden aangepast. Tegelijkertijd lijkt Canada achter de voorstellen 102 a te staan, wat het eenvoudiger kan maken om de openstaande punten te adresseren.

Definitie investeringen

102 a hebben aan de bel getrokken vanwege de definitie voor 'investments'. In het verdrag wordt een brede definitie aangehouden waardoor ook overheidsobligaties onder deze definitie vallen. Wanneer private investeerders, die zich tegen een herstructurering verzetten onder het verdrag kunnen bepleiten dat er sprake is van onteigening of discriminatie, kunnen zij namelijk toegang krijgen tot geschillenbeslechting en compensatie. In het verdrag is daarnaast vastgelegd dat compensatie in geval van onteigening vooruitbetaald kan worden door de Commissie uit het EU budget, en pas daarna verhaald op de lidstaten. 102 a geeft aan dat het door deze bepaling mogelijk is dat de EU aan de lat staat voor een insolvente lidstaat.

Om dit te voorkomen zou investeringsbescherming in het geval van een herstructurering van staatsobligaties uitgesloten moeten zijn. Het is van belang te voorkomen dat investeerders die een herstructurering niet accepteren (hold-outs) toegang hebben tot de geschillenbeslechting onder het verdrag.

Daarnaast hebben 102 a aandacht gevraagd voor de mogelijke impact van het akkoord op de werking van de in Europa afgesproken resolution tools voor banken (*Financial services chapter* van het CETA). In Europa zijn de afgelopen tijd richtlijnen en mechanismes afgesproken voor de bail-in van investeerders. Volgens 102 a bestaat er binnen de huidige afspraken in CETA de mogelijkheid dat investeerders, die geraakt worden door een resolutie, juridische mogelijkheden hebben om compensatie te eisen. Dit zou afbreuk doen aan de Europese afspraken over resolutie.

Deze zomer is er om een *legal opinion* gevraagd aan de Commissie, maar het is onduidelijk wat de status hiervan is.

Voorstel 102 a

102 a stelt twee wijzigingen (zie bijlage) voor in het investor protection regime dat onderdeel is van het nieuwe vrijhandelsverdrag dat de EU en Canada nu uitonderhandelen. 1 vindt dit belangrijk, ook met het oog op precedentwerking naar andere komende handelsverdragen met de VS en Singapore.

1. huidige tekst zou volgens 102 a de mogelijkheid openlaten dat de EU (en daarmee de lidstaten) investeerders moeten compenseren in geval van default van een lidstaat; dat is een niet wenselijke potentiële route van mutualisering van schuld tussen lidstaten, dus tekst dient te worden aangepast. 102 a stelt concreet voor dat alleen investeerders die hebben deelgenomen aan *negotiated restructuring* met goedkeuring van een meerderheid van 50%, investeerderbescherming genieten. Wij delen het uitgangspunt, maar ons inziens kan beter gekozen worden voor een formulering die aansluit bij en/of verwijst naar CaCs i.p.v. het noemen van een specifiek percentage. Bij een herstructurering moet er sprake zijn van instemming door toereikende meerderheid van de obligatiehouders, zoals gesteld is in de relevante CaCs.
2. huidige tekst zou ruimte open kunnen laten dat aandeelhouders en crediteuren schade op de EU (en daarmee de lidstaten) zouden kunnen verhalen in geval bail-in op een bank zou worden toegepast. Dit ondermijnt het principe van bail-in en leidt ook tot mogelijke mutualisering van schuld via de EU-begroting, hetgeen niet gewenst is. 102 a vraagt hiertoe ook om een legal opinion van de juridische dienst van de Commissie.

Krachtenveld

Nederland, 102 a hebben 102 a gesteund toen zij dit punt opbrachten in het begrotingscomité (23/7). Er is op dat moment geen vervolg aan gegeven omdat werd geconcludeerd dat het Begrotingscomité niet de juiste plek is om over dit onderwerp te spreken. 102 a hebben later aangegeven dat ze de tekst, zoals deze uiteindelijk is vastgesteld, afdoende vinden. 102 a beraadt zich nog over de tekst en heeft contact

gezocht met hun ministerie van Financiën.

|10 2 a

We hebben contact gehad met |10 2 a en zij steunen de inzet van |10 2 a . |10 2 a deelt wel onze lijn dat in de exacte formulering niet moet worden verwezen naar een specifiek percentage, zoals |10 2 a voorstelt (50%), maar moet worden aangesloten bij de principes uit desbetreffende CACs.

Canada

We hebben onderhands van MinBuza vernomen dat Canada heeft eerder in het onderhandelingsproces een compromisvoorstel gedaan waarbij werd verwezen naar '*negotiated restructuring*' en '*agreed by majority of 75%*' (aansluitend bij de CaCs). DGEcfm heeft dit echter afgewezen en dit is nooit opgenomen in de tekst. De |10 2 a tekstvoorstellen verwijzen ook naar dit Canadese voorstel. Canada is doorgaans zeer op de hand van de overheid, waarbij |10 2 a meer aandacht heeft voor de positie van de investeerder, behalve op dit punt. Onze inschatting is dat zij niet onwelwillend tegen een aanpassing van de tekst staan.

Voorliggende Documentatie

- n.v.t.

Achtergronddocumentatie

- Voorstel |10 2 a voor tekstuele aanpassingen in het vrijhandelsverdrag.

02-09-2014

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

R 10 2 e
IMH
DGB
SG, DWH, DIE-EX
DJZ

TER BESLISSING

Datum
4 september 2014
Onze Referentie
Minbuza 2014.448658
Opgesteld door

10 2 e

memo

Kamerbrief CETA/appreciatie CETA-tekst over
investeringsbescherming en ISDS

Aanleiding

- Afronding van onderhandelingen met Canada begin augustus over een vrijhandelsakkoord (*Comprehensive Economic and Trade Agreement, CETA*).
- Uw reactie op appreciatie van de CETA-tekst over investeringsbescherming en ISDS-procedures.

Gevraagd besluit

Graag uw akkoord met bijgaande Kamerbrief.

Toelichting

Kamerbrief

Sinds 2009 onderhandelen de EU en Canada over een vrijhandelsakkoord. Op 18 oktober 2013 bereikten de EU en Canada hierover een politiek akkoord. Sindsdien zijn de laatste openstaande technische details ultonderhandeld. Begin augustus is hierover overeenstemming bereikt. Met bijgaande Kamerbrief informeert u de Kamer -voorafgaand aan het AO TTIP op 10 september - over de vervolgstappen en de goedkeuringsprocedure.

Analyse CETA-tekst investeringsbescherming en ISDS-procedures

U ontvangt binnenkort een appreciatie van alle aspecten van het akkoord. Een appreciatie van de CETA-tekst over investeringsbescherming en de ISDS-procedures is u al toegegaan (ENV-2014-8124). In uw reactie daarop vraagt u of in bijgevoegde Kamerbrief inhoudelijk kan worden ingegaan op de 'nieuwe' ISDS standaard in CETA. Dit is helaas nog niet mogelijk nu de geconsolideerde concepttekst van CETA nog steeds voorlopig is.

ENV 2014.8177

In uw reactie op diezelfde appreciatie vraagt u tevens verduidelijking op 1) parallele claims en 2) werking van de prudentiële uitzondering. Vooruitlopend op de volledige appreciatie worden onderstaand deze twee punten alvast nader verduidelijkt.

Datum
4 september 2014

Onze Referentie
Minbuza 2014.448658

1) Parallele claims

De CETA-tekst laat onder zeer beperkte voorwaarden toe dat een investeerder alsnog een zaak bij de nationale rechter aanhangig kan maken, indien het Internationaal arbitragetribunaal zich niet ontvankelijk verklaart of de investeerder zijn claim intrekt. In uw reactie vraagt u welke voorwaarden dat zijn en of dat wenselijk is.

Het gaat hierbij om de situatie dat het arbitragetribunaal zich niet ontvankelijk verklaart op grond van (procedurele) gebreken in de claim van de investeerder of als de investeerder zijn claim intrekt¹. De investeerder heeft bijvoorbeeld bij het aanhangig maken van zijn claim, niet de 'wachterperiode' van 180 dagen gerespecteerd waarbinnen partijen dienen te trachten het geschil via consultaties minnelijk te schikken. Daarnaast kan het tribunaal zich niet ontvankelijk verklaren indien de claim op voorhand duidelijk geen juridische grond heeft (uitsluiten van ongegronde claims). De ISDS-procedure wordt dan niet voortgezet.

In zo'n geval vindt er dus geen inhoudelijke behandeling van de zaak plaats onder internationale arbitrage en blijft het voor een investeerder dus wel mogelijk om vervolgens een procedure te starten onder de nationale rechtsgang. Dit is wenselijk, nu een investeerder anders helemaal geen middelen meer heeft om zijn zaak ter toetsing aan een rechter voor te leggen.

2) Werking van de prudentiële uitzondering

De CETA-tekst geeft de verdragspartijen het recht prudentiële maatregelen te nemen. Bij een beroep op ISDS kan een verdragspartij deze uitzonderingsgrond inroepen en treedt een procedure in werking waarbij verdragspartijen binnen 60 dagen een akkoord dienen te bereiken dat de prudentiële uitzonderingsgrond een terechte verdediging is van de claim. De ISDS-procedure wordt dan opgeschort en het akkoord met betrekking tot de geldigheidsgrond van de prudentiële uitzonderingsgrond is bindend voor het tribunaal. Bij het ontbreken van een akkoord van de verdragspartijen, kan de investeerder de zaak wederom voortzetten. De CETA-tekst biedt vervolgens nog specifieke richtlijnen voor de toepassing van de uitzonderingsgrond in een gezamenlijke 'Understanding'². Verdragspartijen hebben de vrijheid prudentiële maatregelen te nemen, mits deze proportioneel en niet ongerechtvaardigd discriminatoir worden toegepast.

In uw reactie vraagt u hoe een dergelijke casus er uit zou kunnen zien. Onder de prudentiële uitzondering staat het een verdragspartij niet in de weg om maatregelen te nemen om bijvoorbeeld de integriteit en stabiliteit van haar financiële systeem te waarborgen, bijvoorbeeld de nationalisatie van een bank in het geval van een financiële crisissituatie. Indien een investeerder (bijvoorbeeld

¹ Concept CETA-tekst, Hoofdstuk Investment, Section 6, Artikel X.21, par. 5 Procedural and Other Requirements for the Submission of a Claim to Arbitration.

² Concept CETA-tekst, Hoofdstuk Financial Services, Annex XX high level principles par. 4.

een aandeelhouder van de bank) tegen zo'n maatregel ageert bij een internationaal arbitrage tribunaal, dan kan de genoemde staat een beroep doen op de prudentiële uitzonderingsgrond. In dat geval zullen vervolgens de verdragspartijen een besluit nemen in hoeverre het beroep op de uitzondering gegrond is. Dit gebeurt in een *Financial Services Committee*. Hierin zitten financieel experts van beide verdragspartijen. Het besluit van het comité wordt vervolgens ingebracht bij het arbitragetribunaal en is bindend. Indien het comité besluit dat het beroep op de uitzonderingsgrond gegrond is, dan wordt de investeerder geacht de zaak te hebben ingetrokken en wordt de ISDS-procedure beëindigd.

Datum

4 september 2014

Onze Referentie

Minbuza 2014.448658

De prudentiële uitzonderingsgrond en de daarbij behorende procedure bij geschillenbeslechting biedt derhalve een buffer voor de verdragspartijen voor potentiële ISDS-claims, indien zij prudentiële maatregelen moeten nemen voor het behoud van de stabiliteit van het financiële systeem. De gezamenlijke 'Understanding' bij de uitzonderingsgrond³ biedt heldere richtlijnen voor de toepassing hiervan conform het proportionaliteitsprincipe en geldende internationale verplichtingen op dit terrein.

---

³ Concept CETA-tekst, Hoofdstuk Financial Services, Annex XX high level principles par. 4.

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 4
Den Haag

Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie
MINBUZA-2014.448744
Bijlage(n)

Datum september 2014
Betreft Vervolgstappen en goedkeuringsprocedures vrijhandelsakkoord
EU-Canada

Geachte voorzitter,

Sinds 2009 onderhandelen de Europese Unie (EU) en Canada over een vrijhandelsakkoord (*Comprehensive Economic and Trade Agreement, CETA*). Op 18 oktober 2013 bereikten de EU en Canada hierover een politiek akkoord. Sindsdien zijn de laatste openstaande technische details uitonderhandeld. Begin augustus is hierover overeenstemming bereikt. De geconsolideerde concepttekst van het akkoord is gedeeld met de lidstaten. Deze brief informeert uw Kamer over de vervolgstappen en het verloop van de goedkeuringsprocedure.

Vervolgstappen

Het streven van de Europese Commissie is om de tekst binnenkort te paraferen. De Europese Commissie kan als onderhandelaar namens de EU zelfstandig de voorliggende tekst paraferen en daarmee de onderhandelingen afronden. De Raad besluit vervolgens op voorstel van de Europese Commissie over de ondertekening namens de EU en een eventuele, gehele of gedeeltelijke, voorlopige inwerkingtreding.

Gelet op richtsnoeren voor de behandeling van interne Raadsdocumenten¹ en vanwege het niet-definitieve karakter van de documenten, mag de concepttekst nog niet verspreid worden buiten de EU-instellingen. Nederland is hierop aangesloten via het hoog ambtelijke voorportaal van de Raad Buitenlandse Zaken over handel. Openbaarmaking door de EU kan in beginsel op ieder moment na parafering plaatsvinden en is niet afhankelijk van de officiële bekendmaking in het Publicatieblad van de EU. Ik zal er bij de Europese Commissie persoonlijk op aandringen het onderhandelingsresultaat direct na parafering te publiceren.

---

¹ Richtsnoeren voor de behandeling van Interne Raadsdocumenten, Raadsdoc. 11336/11, 9 juni 2011.

Goedkeuringsprocedure

Zoals eerder met uw Kamer besproken, ligt momenteel de vraag voor of vrijhandelsakkoorden tussen de EU en derde landen, waaronder die met Canada, alleen door de EU of ook mede door de lidstaten goedgekeurd moeten worden. Hierover bestaat tussen de lidstaten en de Europese Commissie nog geen overeenstemming. In dit verband heb ik ook kennisgenomen van de brief van 25 juni 2014 die de leden Knops en De Roon hebben opgesteld en die is medeondertekend door volksvertegenwoordigers uit 15 andere lidstaten. In deze brief wordt Commissaris De Gucht verzocht handelsakkoorden als CETA en TTIP te beschouwen als gemengde akkoorden.

Of CETA zal worden aangemerkt als een "gemengd akkoord" of een "EU-only" akkoord, zal van invloed zijn op het verloop van de goedkeuringsprocedure. Een eerste voorstel daartoe zal door de Commissie worden gedaan.

1) "Gemengd akkoord"

Nederland en de meeste andere lidstaten hebben zich op het standpunt gesteld dat CETA een "gemengd akkoord" is. CETA bestrijkt immers terreinen die niet geheel onder de exclusieve bevoegdheid van de EU vallen. Dit is met name het geval voor specifieke onderdelen op het gebied van diensten en investeringen. Dit betekent dat het akkoord zowel door de EU, als de lidstaten goedgekeurd zou moeten worden.

In het geval de Europese Commissie tegemoet komt aan de wens van Nederland en de meeste andere lidstaten en daartoe een voorstel doet voor een "gemengd akkoord" dan volgt een voorstel aan de Raad voor een besluit tot ondertekening en voorlopige toepassing van het deel van het akkoord dat onder de competentie van de EU valt. Dit gebeurt op basis van consensus, wat betekent dat alle lidstaten moeten instemmen.

De Europese Commissie doet vervolgens een apart voorstel aan de Raad voor een besluit tot "sluiting" (oftewel ratificatie) van het volledige akkoord. De Raad kan pas instemmen met het besluit tot sluiting na goedkeuring van het Europees Parlement en na afronding van alle nationale parlementaire procedures.

2) "EU-only"

De Europese Commissie is van mening dat CETA alleen onderwerpen bevat die onder de exclusieve bevoegdheid van de EU vallen. Het is volgens de Europese Commissie dientengevolge niet nodig dat dit akkoord wordt goedgekeurd via de nationale parlementaire procedures van de lidstaten.

In het geval de Europese Commissie een voorstel doet voor een "EU-only" akkoord, dan volgt een voorstel aan de Raad voor een besluit tot ondertekening en voorlopige toepassing van het akkoord. Dit besluit wordt vastgesteld met

gekwalficeerde meerderheid dan wel met unanimitet². Dit is afhankelijk van wat er in het uiteindelijke akkoord staat.

Vervolgens zal de Europese Commissie een apart voorstel aan de Raad voorleggen voor een besluit tot "sluiting" (oftewel ratificatie) van het akkoord namens de EU. De Raad kan pas instemmen met het besluit tot sluiting van het akkoord nadat het Europees Parlement goedkeuring heeft verleend. De stemprocedure in de Raad is wederom afhankelijk van de inhoud van het akkoord.

Commissaris De Gucht liet onlangs weten CETA of het vrijhandelsakkoord met Singapore aan het Hof van Justitie te willen voorleggen om meer duidelijkheid te krijgen over deze kwestie. Het Hof kan om advies worden gevraagd over de verenigbaarheid van een voorgenomen verdrag met de EU-verdragen. Daartoe behoren ook vragen over de aard van een verdrag: "EU-only" of een "gemengd akkoord". Een verzoek daartoe kan worden gedaan door een lidstaat, door het Europees Parlement, de Raad of de Europese Commissie. Het advies van het Hof is bindend, en zonodig moet het voorgenomen verdrag daaraan aangepast worden.

De Minister voor Buitenlandse Handel
en Ontwikkelingssamenwerking,

Lillianne Ploumen

---

² Op basis van artikel 207 (4) van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

INSTRUCTIE COREPER II nr 2510 DATUM: 16 SEPTEMBER 2014

Agendapunt 25
• Voorbereiding EU-Canada Top
Rechtsbasis
• N.v.t.
Van Coreper gevraagde handeling
• Discussie
Besluitvormingsprocedure Raad
• N.v.t.
Betrokkenheid EP
• N.v.t.
Fase Besluitvorming (bij codecisie-procedure)
• N.v.t.
Document
• 13167/14 (draft joint declaration over CETA en SPA, uit te spreken tijdens de top)

Essentie NL positie

- Draft joint declaration in overeenstemming met NL positie; beter evenwicht in vermelding van CETA en SPA.
- NL grijpt de Top graag aan om de definitieve afronding van CETA en SPA te markeren.
- Ten aanzien van CETA zijn de meeste LS waaronder NL bezorgd over implicaties van de investeringsbeschermingstekst en het geschillenbeslechtsmechanisme (ISDS). CIE is desgevraagd bereid om de tekst op dit punt nog aan te passen.

Instructie

- Geen tekstuele opmerkingen over de draft joint statement.
- Goed om deze Top aan te grijpen de definitieve afronding van CETA en SPA te markeren. De ambitieuze inzet van zowel de EU als CAN heeft geresulteerd in een per saldo gebalanceerd en hoogwaardig resultaat. In dit voorlopige resultaat komen de voor NL belangrijke punten goed tot uitdrukking. Het belangrijkste obstakel dat afronding van SPA in de weg stond (koppeling met CETA in geval schending essentiële politieke clausules) kon goed binnen de lijnen van coreper's general approach ten aanzien van politieke clausules worden opgelost.
- U kunt zich aansluiten bij de zorg van vele LS (**10 2 a**) dat de huidige investeringsbeschermingstekst en het geschillenbeslechtsmechanisme (Investor-State Dispute Settlement (ISDS) in de CETA onvoldoende ruimte laat aan LS om maatregelen te nemen in geval van crisis ten aanzien van staatsobligaties. De CIE is bereid om de tekst op dit punt nog aan te passen, mocht dat noodzakelijk blijken.
- Nu de basis ferm is gelegd met deze twee belangrijke akkoorden kijkt NL uit naar de formele sluiting en implementatie ervan, hetgeen zal resulteren in een vruchtbaar strategisch partnerschap op vele punten.
- Wat NL betreft kan aan de onderwerpen die onder 'samenwerking op het gebied van vrede en veiligheid' worden genoemd, naast het Oostelijk Partnerschap ook de zuidelijke buurlanden van de EU worden genoemd: immers tussen EU en CAN grote gelijkgezindheid ten aanzien van Iran en sterke samenwerking m.b.t. Syrië. Gelet op huidige geopolitieke verschuivingen ziet NL samenwerking met CAN binnen het GBVB als prioriteit.

Terugvalpositie

- N.v.t.

Krachtenveld

- -

Achtergrond/Toelichting

Joint declaration (draft)

- Betere balans tussen CETA en SPA, d.w.z. meer aandacht voor SPA en minder voor Canadese stokpaardje *maternal, child and newborn health*.
- **10 2 a** brachten in CODEV d.d. 11 september op dat de post-2015 bewoording in de concept EU-Canada verklaring niet in lijn is met in andere fora afgestemde teksten aangaande post-2015 zoals o.a. verwoord in CC over post-2015. VZ beloofde contact op te nemen met COTRA VZ om EU-CAN verklaring in lijn te brengen met *agreed language*.

CETA

- Sinds 2009 wordt er met Canada onderhandeld over een vrijhandelsverdrag. Op 18 oktober 2013 bereikten de EU en Canada een principeakkoord. Begin augustus is overeenstemming bereikt over de laatste openstaande technische details. Hoewel alle lidstaten tevreden zijn met dit ambitieuze akkoord, heeft een aantal lidstaten nog een aantal hoofdzakelijk nieuwe zorgpunten geuit. De Commissie heeft aangegeven bereid te zijn de tekst aan te passen als dit technisch noodzakelijk blijkt.
- **10 2** – gesteund door vrijwel alle lidstaten en NL – heeft zorgen geuit m.b.t. investeringsbeschermingstekst en het geschillenbeslechtingsmechanisme (Investor-State Dispute Settlement (ISDS)). **10 2** twijfelt of het akkoord voldoende ruimte geeft voor de staten om maatregelen te nemen in het geval van een financiële crisissituatie ten aanzien van staatsobligaties. Ook wordt betwijfeld of het akkoord de mogelijke risico's indien op dergelijke maatregelen ISDS van toepassing zou kunnen zijn, voldoende inperkt. De Commissie is bereid om de tekst op dit punt nog aan te passen, mocht dat noodzakelijk blijken. Mocht **10 2** dit punt nog opbrengen, dan kan NL dit steunen.
- De Commissie heeft aangegeven niet voornemens te zijn de CETA-tekst te paraferen. Tijdens de EU-Canada Top zullen Barroso en Harper aankondigen dat de onderhandelingen zijn afgerond, waarna beide partijen tot juridische herziening en vertaling zullen overgaan.
- De Raad besluit vervolgens op voorstel van de Commissie over de ondertekening namens de EU en een eventuele, gehele of gedeeltelijke, voorlopige inwerkingtreding. Dat besluit zal naar verwachting pas na ongeveer 9 maanden aan de Raad worden voorgelegd. Omdat vervolgens ook nog instemming van het Europees Parlement en – bij een gemengd akkoord – de nationale parlementen van de EU-lidstaten – nodig is, verwacht de Commissie dat voorlopige inwerkingtreding nog zeker twee jaar op zich zal laten wachten.

SPA

- NL verwelkomt de afronding van het politiek kaderakkoord met Canada in aanvulling op het vrijhandelsakkoord. Het politiek kaderakkoord geeft een belangrijke impuls aan de strategische betrekkingen tussen de EU en Canada en behelst tal van samenwerkingsterreinen.
- In het akkoord zijn de gebruikelijke vijf politieke clausules opgenomen, waaronder de twee essentiële clausules (mensenrechten en non-proliferatie) die beide opschortende werking hebben ten aanzien van het politiek kaderakkoord in geval van schending. Schending van de essentiële clausules geeft de EU en Canada eveneens de mogelijkheid het vrijhandelsakkoord op te zeggen, als ultieme maatregel, waarmee de link tussen het vrijhandelsakkoord (CETA) en het politiek kaderakkoord (SPA) naar tevredenheid is gewaarborgd.

- Naast de twee essentiële clausules zijn in het politiek kaderakkoord de standaardbepalingen opgenomen over kleine wapens, contraterrorisme en steun aan het Internationaal Strafhof. Deze bepalingen hebben geen opschortende werking. Dit is in overeenstemming met de standaardaanpak (common approach) die de EU sinds 2009 hanteert ten aanzien van verdragen met derde landen.
- 10 2 a
- Huidige geopolitieke verschuivingen laten zien dat samenwerking op veiligheidsvlak met gelijkgezinde partner CAN essentieel is. NL ziet samenwerking binnen GBVB (CSDP) daarom als prioriteit.

Bijdrage: Telefonisch gesprek R met 10 2 a

– CETA/ISDS

Mogelijke spreekpunten

- Last Friday it was announced that the negotiations on the Comprehensive Economic and Trade Agreement between the EU and Canada (CETA) have been finalized.
- However, it came to me that 10 2 a has a general concern regarding inclusion of ISDS in CETA. What is your current position in this regard? Could you indicate what exactly concerns you in the present text (apart from some issues for which technical adjustments in the text are being sought).
- We have a lot to gain from the agreement. ISDS has become a sensitive issue in many Member States, also in the Netherlands in relation to TTIP. The current text on investment protection and ISDS however, provides in my view a good balance between the right to regulate of our States and investment protection.
- Negotiations with Canada and the US on ISDS give the opportunity to develop a high and well-balanced standard to use in negotiations with other partners as well. A standard that will help to alleviate the current concerns regarding ISDS.
- I understand that your recent position regarding ISDS however goes further than just a technical adjustment to the text. I hope this can be resolved in a way that would not jeopardize the future of the whole agreement. Forcing the Commission and Canada back to the negotiation table risks the balanced outcome of the negotiations. I hope we can try to come up with a solution.

Passief, indien 10 2 a dit punt opbrengt:

- *On some issues work between Member States and the European Commission is continuing on technical adjustments in the text. For the Netherlands 10 2 a) this relates to guarantees for governments to take prudential measures in case of a restructuring of government debts. This seems well covered in the agreement and only needs some technical changes. I understand 10 2 a also would need technical adjustments on other issues and is working on that with the Commission.*

Aanleiding
10 2 a

Doel gesprek

- Duidelijkheid verkrijgen over het 10 2 standpunt ten aanzien van CETA en opname van ISDS in het akkoord.
- Aangeven dat ook in Nederland ISDS gevoelig ligt met name in de discussie over TTIP en dat het daarom van belang is een evenwichtig akkoord te bereiken, hetgeen CETA voor Nederland lijkt te waarborgen.
- ISDS in CETA en TTIP bieden een uitgelezen kans om tot een hoogwaardige en gebalanceerde standaard van investeringsbescherming te komen ook voor onderhandelingen met andere handelspartners.
- Nagaan hoe het beste tot een oplossing kan worden gekomen, zonder dat het gehele akkoord in gevaar komt.

Toelichting

10 2 a

•

•

•

•

•

•

•

•

Achtergrond

10 2 a

29 september 2014
10 2 e (DG BEB/IMH)

Bilateraal gesprek R - |10 2 a 19-11-2014**Doel**

- Benadrukken dat met CETA voor Nederland een evenwichtig akkoord bereikt is, ook op het gebied van investeringsbescherming en ISDS.
- Aangeven dat op dit laatste terrein de tekst nog tegen het licht gehouden voor mogelijke technische aanpassingen.
- Belang benadrukken van spoedige afronding van het CETA-akkoord.
- Aangeven dat ook in Nederland investeringsbescherming en ISDS gevoelig ligt. Hierin onderstrepen dat in CETA aanpassingen moeten worden beperkt tot technische aanpassingen: openbreken van de onderhandelingen moet te allen tijde voorkomen worden.

Spreekpunten

- NL is strong supporter of the ambitious and comprehensive Agreement with Canada. Both the Netherlands and |10 2 a have a lot to gain from the agreement.
- Also, the political agreement sets a new worldwide standard in the dialogues regarding the environment, energy and human rights. The agreement provides a remarkable opportunity to promote and protect shared values and interests of the EU.
- Regarding investment protection and ISDS, I understand that also in |10 2 a , just like in the Netherlands, investment protection and ISDS has become a sensitive issue.
- It is important that any remaining concerns can be properly addressed through technical adjustments during the current process of legal revision. This process should not jeopardise the balanced outcome of the whole agreement.
- In my view, the CETA-text seems to be balanced, providing for a high level of protection while safeguarding the right to regulate of our States and a proper and transparent dispute settlement mechanism.
- We are however still examining the text for possible technical adjustments that may be taken into account during the legal revision process of the text.
- What is |10 2 a position in general regarding investment protection and ISDS in CETA? Are there specific issues where you would need further technical adjustments?

Eventueel op te brengen:

- One of the technical adjustments we are looking into relates to guarantees for governments to take prudential measures in case of a restructuring of government debts. This seems well covered in the agreement and only needs some technical changes. I understand we are working on these technical adjustments together with |10 2 a and the Commission at the moment.

Achtergrond

Recentelijke zijn de sinds 2009 lopende onderhandelingen tussen de Europese Unie (EU) en Canada over een vrijhandelsakkoord (het *Comprehensive Economic and Trade Agreement*, kortweg CETA) afgerond. CETA is het meest ambitieuze vrijhandelsakkoord wat de EU tot dusver heeft onderhandeld. Naar schatting zal de overeenkomst de NL economie jaarlijks 600 miljoen tot 1,2 miljard euro per jaar gaan opleveren. Het akkoord zorgt ervoor dat binnen 7 jaar ruim 98% van de douaneheffingen op de handelsstromen tussen de EU en Canada worden afgeschaft en 100% van de tarieven op industriële goederen verdwijnen. Ook verdwijnt een groot deel van de non-tarifaire handelsbelemmeringen, en is er sprake van een liberalisatie in diensten en investeringen. Ook zijn er goede voorwaarden op het gebied van landbouw, overheidsaanbestedingen, oorsprongsregels en intellectuele eigendom. Tot slot zijn er afspraken over investeringsbescherming en het daarbij behorende geschillenbeslechtsmechanisme (ISDS).

ISDS ligt in vrijwel alle lidstaten gevoelig, met name in het kader van TTIP. Dit geldt ook voor |10 2 a|. Het |10 2 a| standpunt over CETA is dat het een goed akkoord is. Over investeringsbescherming en ISDS heeft |10 2 a| echter nog een studievoorbehoud nu het de uitkomsten van de publieke consultaties over ISDS in het kader van TTIP wenst mee te nemen in de analyse. Voor |10 2 a| is met name van belang dat het recht van Verdragspartijen om in het publieke belang te reguleren gerespecteerd wordt en er toegang is tot een transparante en eerlijke geschillenbeslechtsprocedure.

10 2 a

CETA lijkt op dit moment voor NL een gebalanceerde tekst te bieden met hoge bescherming van investeringen en het behoud van voldoende beleidsruimte voor de verdragspartijen ter behartiging van het publieke belang. Ook de geschillenbeslechtsprocedure is voorzien van de juiste waarborgen voor een transparante en onafhankelijke procedure. Wel houdt NL de CETA-tekst nog tegen het licht om te bezien of mogelijke technische verbeterpunten nodig zijn. NL werkt in dit kader samen met FR aan technische aanpassingen in de CETA-tekst over de uitzonderingsgrond van ISDS-claims met betrekking tot herstructurering van overheidsschulden. De CETA-tekst biedt in dit kader voldoende waarborgen voor het nemen van prudentiële maatregelen in relatie tot staatsobligaties en resolutie van banken, maar een kleine technische aanpassing in lijn met het Europees Stabiliteits Mechanisme is nog wenselijk. NL en FR zijn hierover in gesprek met de Commissie.

De recente discussies over ISDS in CETA in |10 2 a| en ook binnen de nieuwe Europese Commissie heeft gezorgd voor veel onduidelijkheid, Duidelijk is nu wel dat voor |10 2 a| CETA een belangrijk akkoord is, maar nog beziet of technische aanpassingen nodig zijn om intern voldoende politieke steun te houden voor het akkoord. NL is hierover in gesprek met |10 2 a|. Ook de Commissie is duidelijk over CETA:

Eurocommissaris voor Handel Cecilia Malmström heeft duidelijk aangegeven dat ISDS in CETA zal blijven en dat er nog wel een mogelijkheid bestaat technische aanpassingen in de tekst te doen. ent in CETA.

Achtergrond Investeringsbescherming en ISDS

- Investeringsbescherming en met name het investeerder-Staat geschillenbeslechtsmechanisme (ISDS) ligt in veel lidstaten gevoelig, met name in het kader van het handelsakkoord tussen de EU en de VS (TTIP). Dit gevoelige punt speelt ook in het kader van het recent afgeronde handelsakkoord tussen de EU en Canada (CETA). Voor CETA is het nu alleen nog een mogelijkheid om technische aanpassingen in de tekst te doen. De EU-positie over TTIP moet nog verder gevormd worden naar aanleiding van het debat dat gevoerd zal worden op basis van de uitkomsten van de publieke consultaties die op 13 januari door de Commissie gepubliceerd zijn. Belangrijkste conclusie daarvan is dat het debat over ISDS met alle EU-stakeholders verder gevoerd zal worden, alvorens de EU haar positie in TTIP zal vormen.
- Met name |10.2 is zeer kritisch over investeringsbescherming en ISDS in zowel TTIP als CETA. Voor CETA werkt |10.2 nog aan technische verbeteringen in de tekst.
- Ook in NL liggen de bepalingen over investeringsbescherming en ISDS gevoelig. Op basis van het recente onderzoek naar ISDS in TTIP heeft Nederland aangegeven in te kunnen stemmen met ISDS in TTIP, mits de aanbevelingen uit het onderzoek worden ingebouwd.
- CETA lijkt op dit moment voor NL een gebalanceerde tekst te bieden met hoge bescherming van investeringen en het behoud van voldoende beleidsruimte voor de verdragspartijen ter behartiging van het publieke belang. Ook de geschillenbeslechtsprocedure is voorzien van de juiste waarborgen voor een transparante en onafhankelijke procedure. Wel houdt NL de CETA-tekst nog tegen het licht om te bezien of mogelijke technische verbeterpunten nodig zijn.
- Samen met |10.2 a wordt in dit kader gewerkt aan een lijst met mogelijke verbeterpunten voor ISDS; de landen willen dit voorlopig nog onder de radar houden. Verder NL werkt in dit kader samen met |10.2 a aan technische aanpassingen in de CETA-tekst over de uitzonderingsgrond van ISDS-claims met betrekking tot herstructurering van overheidsschulden. De CETA-tekst biedt in dit kader voldoende waarborgen voor het nemen van prudentiële maatregelen in relatie tot staatsobligaties en resolutie van banken, maar een kleine technische aanpassing in lijn met het Europese regelgeving is nog wenselijk. De vier landen zijn hierover in gesprek met de Commissie.
- Ook voor |10.2 a ligt het onderwerp gevoelig. Net als NL is voor |10.2 a met name van belang dat het recht van Verdragspartijen om in het publieke belang te reguleren gerespecteerd wordt en er toegang is tot een transparante en eerlijke geschillenbeslechtsprocedure. Het |10.2 a standpunt over CETA is dat het een goed akkoord is. Over investeringsbescherming en ISDS heeft |10.2 a echter nog een studievoorbehoud nu het de uitkomsten van de publieke consultaties over ISDS in het kader van TTIP wenst mee te nemen in de analyse.
- Duidelijk is wel dat alle landen het bereikte akkoord met Canada niet in gevaar willen brengen. Ook TTIP is voor de meeste landen te belangrijk om het akkoord op ISDS te laten vertragen/stranden.

14-01-2015

102 e

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

R
DJZ en IMH
~~DOES~~
SG, PVEU JIZ, PVEU IH, *OSDEB*
DIE

102 e

TER INFO

Datum

13 november 2015

Onze Referentie

MinBuZa-2015.639221

Opgesteld door

102 e

memo

Verenigbaarheid *Investment Court System* met het EU-recht

11

Aanleiding

Uw verzoek om nadere informatie over de verenigbaarheid van het *Investment Court System* met het EU-recht in relatie tot de lopende Adviesprocedure bij het EU-Hof over de vrijhandelsovereenkomst met Singapore.

Kern/samenvatting

- Verdragen waar de EU partij bij wordt (zoals TTIP), moeten verenigbaar zijn met de EU-verdragen. De bestaande rechtspraak geeft geen uitsluitel over de verenigbaarheid van het *Investment Court System* (ICS) met het EU-recht. Een expliciete uitspraak van het EU-Hof is de enige manier om hier zekerheid over te verkrijgen.
- Het EU-Hof heeft bepaald dat het sluiten van een verdrag door de Unie dat voorziet in de oprichting van een Internationaal gerecht dat belast is met de uitlegging van bepalingen van dat verdrag (zoals het *Investment Court*) in beginsel niet in strijd is met het EU-recht.
- In twee recente uitspraken van het EU-Hof heeft het Hof echter bezwaren geuit over de verhouding tussen een op te richten internationaal gerecht en het EU-Hof en de gevolgen van de oprichting daarvan voor de autonomie van het EU-recht.
- In het licht van deze recente uitspraken heeft de Juridische Dienst van de Raad (JDR) zich kritisch uitgelaten over de verenigbaarheid van het *Investment Court System* met het EU-recht. De Commissie heeft daarentegen aangegeven overtuigd te zijn van de verenigbaarheid van het systeem.
- NL deelt de specifieke kritiek van de JDR niet, maar ziet wel risico's nu de bestaande rechtspraak geen uitsluitel geeft. Het ontbreken van uitsluitel brengt onzekerheid over de geldigheid van TTIP met zich mee. De lopende Adviesprocedure bij het EU-Hof over de vrijhandelsovereenkomst met Singapore heeft geen betrekking op het geschillenbeslechtingssysteem en het is dus niet verzekerd dat het Hof hier een oordeel over velt. Dit vereist een nieuwe procedure.
- Of NL een nieuw Adviesverzoek aan het Hof zou moeten doen, vereist een beleidsmatige en politieke afweging. Vanuit beleidsmatige optiek lijkt het nu niet opportuun dat NL een nieuw Adviesverzoek aan het Hof doet, noch in het kader van de vrijhandelsovereenkomst met Singapore noch in het kader van TTIP. Nederland heeft immers eerder voorstellen gedaan voor

ENV-2015/0836

- het instellen van een permanent Hof in TTIP, steunt in dat kader het EU-voorstel voor het *Investment Court System* en wil de onderhandelingen bespoedigen. Een Adviesverzoek zal dit fors proces vertragen.
- Ook andere EU-lidstaten dringen vooralsnog niet aan op een dergelijk Adviesverzoek.

Datum

13 november 2015

Onze Referentie

MinBuZa-2015.639221

Toelichting

Op 16 september jl. heeft de Europese Commissie in het kader van de onderhandelingen over TTIP een voorstel voor een nieuw en transparant systeem voor beslechting van geschillen tussen investeerders en Staten gepubliceerd, het zogenaamde '*Investment Court System*'. Op 20 oktober is de Commissie met een beperkt aantal aanpassingen gekomen (zie memo van 30 oktober met referentie Minbuza 2015.597296). Het EU-tekstvoorstel is op 12 november met de VS gedeeld.

Tijdens verschillende Raadswerkgroepen en informele bijeenkomsten waarin het nieuwe systeem is besproken, hebben verschillende lidstaten (ROE, BEL, ITA, SLOW, HON, SLOV) en de JDR vraagtekens geplaatst bij de verenigbaarheid van het *Investment Court System* met het EU-recht. Dit is van belang omdat verdragen waar de EU partij bij is niet in strijd mogen komen met de EU-verdragen.

Verenigbaarheid *Investment Court System* met het Unierecht

In beginsel is het sluiten van verdragen door de Unie die voorzien in de oprichting van een internationaal gerecht dat belast is met de uitlegging van bepalingen van die overeenkomst niet in strijd met het EU-recht.¹ Een dergelijke overeenkomst dient wel te verzekeren dat de autonomie van het Unierecht niet wordt aangetast.

De belangrijkste juridische vraag is hiermee of het nieuwe systeem de autonomie van het Unierecht in stand laat. De autonomie van het Unierecht is een specifiek kenmerk van de EU-rechtsorde dat er grofweg op neerkomt dat de EU een zelfstandige rechtsorde vormt met eigen, soevereine bevoegdheden. Het Unierecht vormt een zelfstandige rechtsorde omdat het uit zichzelf (onafhankelijk van haar lidstaten of andere verdragen) verplichtingen kan opleggen aan de EU-lidstaten en particulieren. Een extern gerecht mag niet een bindende uitleg van het Unierecht voorschrijven. Daarnaast mogen de bevoegdheden van het EU-Hof niet worden aangetast. De prejudiciële procedure mag dus niet worden omzeild. Deze twee punten zijn ook aan de orde gekomen in twee recente uitspraken van het EU-Hof over de verhouding tussen internationale gerechten en het EU-Hof en de gevolgen van de oprichting van een internationaal gerecht voor de autonomie van het Unierecht.²

Met name de JDR heeft zich kritisch uitgelaten over de vraag of het voorstel inzake het *Investment Court System* dit voldoende waarborgt. Ook vanuit NGO's zijn kanttekeningen geplaatst bij de nieuwe voorstellen.³ 10 2 a hebben de

¹ Advies 2/13 van 18 december 2014, overweging 182.

² Advies 1/09 van 8 maart 2011 met betrekking tot het Europees Octrooigerecht en Advies 2/13 van 18 december 2014 met betrekking tot de toetreding van de EU tot het EVRM.

³ Client Earth legal study van 22 oktober 2015, Legality of investor-state dispute settlement (ISDS) under EU law.

JDR meerdere malen verzocht hun bezwaren schriftelijk te delen. De JDR heeft hier tot op heden geen gehoor aan gegeven.

Datum

13 november 2015

Onze Referentie

MinBuZa-2015.639221

De Commissie heeft haar voorstel verdedigd en aangegeven overtuigd te zijn van de verenigbaarheid van het *Investment Court System* met het EU-recht. Het op te richten Tribunaal zal het EU-recht immers slechts als feit behandelen – en derhalve niet treden in de interpretatie daarvan – waarbij een uitleg van EU-recht niet bindend is voor EU-instellingen en nationale autoriteiten.

NL deelt de specifieke kritiek van de JDR niet maar ziet wel risico's. De bestaande rechtspraak van het EU-Hof geeft immers geen uitsluitel over de verenigbaarheid van het *Investment Court System* (noch in positieve, noch in negatieve zin). Uiteindelijk zal een uitspraak van het EU-Hof de enige manier zijn om uitsluitel te krijgen over de verenigbaarheid van het *Investment Court System* met het EU-recht.

Overigens zijn de juridische vraagtekens niet nieuw: zij gelden ook (zelfs in grotere mate) voor de systemen van geschillenbeslechting zoals Ingebed in CETA en de vrijhandelsovereenkomst met Singapore evenals in de IBO's die NL heeft met andere EU-lidstaten. NL verdedigt in de reactie op een ingebrekestelling van de Commissie de verenigbaarheid van de IBO tussen NL en SLOW met het EU-recht (zie memo van 10 september met referentie Minbuza 2015.500688).

Adviesprocedure bij EU-Hof

Juridisch gezien bieden de EU-verdragen de mogelijkheid dat het Europees Parlement, de Raad, de Commissie of een lidstaat een Adviesvraag aan het EU-Hof voorlegt.⁴ NL kan hiertoe dus zelfstandig overgaan. Ook kan NL er in de Raad op aandringen dat de Raad hiertoe overgaat. Anders dan de benaming overigens suggereert is de uitkomst van een Adviesprocedure wel degelijk bindend.

De vraag is gerezen of uitsluitel over verenigbaarheid van het *Investment Court System* kan worden verkregen via de lopende Adviesprocedure over het EU-Singapore akkoord. Het is onwaarschijnlijk dat het Hof daar specifiek een oordeel over velt. De vragen die de Commissie het Hof heeft voorgelegd beperken zich namelijk tot de aard van dat akkoord: op welke terreinen is de EU exclusief bevoegd en waarover zijn de lidstaten ook nog bevoegd? Uiteindelijk wordt hiermee duidelijk of de vrijhandelsovereenkomst met Singapore een EU-only of een gemengd akkoord is. NL zal in deze zaak bepleiten dat er sprake is van een gemengd akkoord.

Een nieuw verzoek aan het EU-Hof is de enige manier om duidelijkheid over de verenigbaarheid van het *ICS* te verkrijgen. Een nieuw verzoek kan worden ingediend inzake de vrijhandelsovereenkomst met Singapore of TTIP. Hierbij kunnen de volgende algemene overwegingen worden meegewogen:

Pro's

- Onduidelijkheid over de verenigbaarheid met het EU-recht brengt rechtsonzekerheid met zich mee. Als het EU-Hof geen uitsluitel heeft

⁴ Conform de procedure die is neergelegd in artikel 218, lid 11 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

gegeven over de verenigbaarheid van het *Investment Court System* bestaat namelijk de kans dat de geldigheid van TTIP wordt aangetast nadat het verdrag in werking is getreden.⁵ Daarbij bestaat het risico dat de EU verplicht zal worden gesteld om onderhandelingen met de VS op te starten om TTIP te herzien of om het verdrag op te zeggen.

- Los van de mogelijkheid dat een lidstaat of de Raad een Adviesverzoek bij het EU-Hof neerlegt, bestaat altijd de kans dat het Europees Parlement of de Commissie dat doet. Dan kan het wenselijker zijn om de touwtjes in eigen handen te houden.

Datum

13 november 2015

Onze Referentie

MinBuZa-2015.639221

Contra's

- De Europese Commissie heeft grondig werk verricht om de zorgen over de verenigbaarheid van het voorstel met het EU-recht weg te nemen. De vraag is of dit voldoende is. Indien het EU-Hof hierover met een negatief oordeel zou komen, kan dat significante consequenties hebben voor de totstandkoming van het *Investment Court System* en arbitrage in meer algemene zin. Een negatief oordeel van het EU-Hof is allerm minst zeker maar zou een mogelijke uitkomst kunnen zijn.
- Vanuit beleidsmatige optiek lijkt het in dat kader niet opportuun om in dit stadium een Adviesverzoek te doen. NL heeft eerder voorstellen gedaan voor het instellen van een permanent Hof in TTIP, steunt in dat kader het EU-voorstel voor het *Investment Court System* en wil de onderhandelingen bespoedigen terwijl een Adviesverzoek dit proces zal vertragen: een procedure kan zo anderhalf jaar duren.
- Daarnaast moet rekening gehouden worden met de rol van NL tijdens het aanstaande EU-Voorzitterschap waarbij we ons als een "*honest broker*" willen opstellen. Het ligt in die rol niet voor de hand om een Adviesprocedure te instigeren.
- Het krachtenveld in de Raad: weinig EU-lidstaten hebben zich kritisch uitgelaten over de verenigbaarheid van het *Investment Court System* met het EU-recht. Bovendien hebben andere lidstaten tot nog toe niet aangedrongen om een Adviesprocedure te starten bij het EU-Hof.

Adviesprocedure EU-Singapore

Het is mogelijk om een nieuw Adviesverzoek te doen over de verenigbaarheid van de vrijhandelsovereenkomst met Singapore met het EU-recht. Hierbij dient in aanvulling op bovenstaande algemene overwegingen rekening gehouden te worden met het volgende:

- Een eventuele uitspraak van het EU-Hof in het kader van de vrijhandelsovereenkomst met Singapore zal slechts zien op het geschillenbeslechtingssysteem zoals vormgegeven in dat verdrag, niet op het nieuwe *Investment Court System*.
- Daarnaast lijkt het opstarten van een nieuwe Adviesprocedure door NL niet opportuun omdat het geschillenbeslechtingssysteem onder de vrijhandelsovereenkomst met Singapore meer juridische vraagtekens oproept dan het nieuwe *Investment Court System*. In het laatste systeem wordt duidelijker aangegeven welk recht het Investeringshof moet

⁵ De geldigheid van het *Investment Court System* kan na inwerkingtreding van TTIP bij de executie van arbitragevonnisen voor de nationale rechter worden betwist. Via een prejudiciële vraag van die nationale rechter kan het EU-Hof alsnog vaststellen dat het systeem onverenigbaar is met het EU-recht.

toepassen en hoe het in dat kader om moet gaan met EU-recht. De tekst in het kader van de vrijhandelsovereenkomst met Singapore adresseert dit niet specifiek.

Datum

13 november 2015

Onze Referentie

MinBuZa-2015.639221

Om deze redenen is het beleidsmatig gezien niet opportuun om een nieuw Adviesverzoek te doen.

Adviesprocedure TTIP

Daarnaast kan gedacht worden om een Adviesprocedure te starten over TTIP. Hierbij dient in aanvulling op bovenstaande algemene overwegingen rekening te worden gehouden met het volgende:

- Het advies van het EU-Hof kan enkel worden ingewonnen als het Hof voldoende elementen heeft om daar een oordeel over te vellen. Het is onzekeer of daar nu al sprake van is en of het Hof in dit stadium een Adviesverzoek ontvankelijk zal verklaren. In algemene zin is het Hof wel ruimhartig met het ontvankelijk verklaren van Adviesverzoeken.
- Bovendien is de timing van het verzoek van belang. Aan de ene kant worden de onderhandelingen met de VS over geschillenbeslechting weer hervat en kunnen de uitkomsten van deze onderhandelingen wellicht nog leiden tot wijzigingen aan het systeem. Aan de andere kant kan een negatief oordeel van het EU-Hof na het afronden van de onderhandelingen gevolgen hebben voor de bereidheid van de VS om de onderhandelingen te heropenen.

Daarom is het vanuit beleidsmatige optiek nu niet opportuun om een dergelijk verzoek te doen.

Schriftelijk advies JDR

Daarnaast kan de JDR verzocht worden om een schriftelijk advies. Hiermee worden de juridische vraagstukken verder verduidelijkt en kunnen de juridische argumenten van de JDR beter op waarde worden geschat. De JDR is hier al meerdere malen om verzocht, maar is hier nog niet aan tegemoetgekomen. Een schriftelijke analyse zal hoe dan ook geen uitsluitse geven over de verenigbaarheid van het Investment Court System met het EU-recht.

Achtergrond

Nadere juridische appreciatie

Een verdrag waar de EU partij bij wordt, moet verenigbaar zijn met het EU-recht en dient daarom te verzekeren dat de autonomie van het Unierecht niet wordt aangetast. Mede vanwege het risico daarop heeft het EU-Hof in Advies 2/13 recentelijk geoordeeld dat het concept-akkoord inzake de toetreding van de EU tot het EVRM onverenigbaar is met het EU-recht.⁶ Op basis van dat Advies en eerdere rechtspraak van het EU-Hof kunnen onderstaande mogelijke knelpunten worden geïdentificeerd. Uitsluitse over de verenigbaarheid van het *Investment Court System* met het EU-recht kan enkel worden verkregen door een specifiek oordeel van het EU-Hof hierover.

⁶ Advies 2/13 van 18 december 2014. Ook eerder heeft het EU-Hof vanwege de instandhouding van de autonomie van het Unierecht akkoorden niet verenigbaar met het EU-recht gehouden, bijvoorbeeld het gemeenschappelijk octrooigerecht in Advies 1/09 van 8 maart 2011.

1. Het instellen van een extern geschillenbeslechtingssysteem mag niet tot gevolg hebben dat de Unie en haar instellingen wordt voorgeschreven om bij de uitoefening van hun interne bevoegdheden de regels van Unierecht op een bepaalde wijze uit te leggen.⁷ Voorts is het bij uitsluiting aan het EU-Hof om een definitieve uitleg van het EU-recht te verstrekken.⁸
  - De EU-inzet voor het *Investor Court System* is dat het Tribunaal enkel kan oordelen op basis van TTIP en andere internationaal rechtelijke normen die gelden tussen de EU en de VS. Het Tribunaal kan EU-recht enkel bezien als onderdeel van het feitelijk kader. De betekenis die het Tribunaal toekent aan het EU-recht is daarnaast niet bindend voor rechterlijke instanties en autoriteiten van partijen.⁹
  - De Commissie heeft hier grondig werk verricht om zorgen over de verenigbaarheid van het voorstel met het EU-recht weg te nemen. De vraag is of dit voldoende is. Bestaande rechtspraak laat deze vraag open.
  - De JDR betwijfelt dit daar TTIP een onderdeel wordt van het Unierecht. Als dat zo is gaat het Tribunaal per definitie oordelen over het EU-recht en zou daarmee treden in de bevoegdheden van het EU-Hof. Deze lezing van de JDR gaat verder dan de bestaande rechtspraak en zou significante consequenties hebben; ook voor andere geschillenbeslechtingssystemen waar de EU partij bij is (bijvoorbeeld WTO).
  - Niettemin bestaan er wel risico's omdat het EU-Hof het EU-recht in eerdere uitspraken extensief heeft geïnterpreteerd. Een extensieve interpretatie zou in dit geval kunnen zijn dat het Tribunaal in de praktijk niet ontkomt aan de interpretatie van het EU-recht. De EU-inzet geeft het Tribunaal niet de mogelijkheid om zich bij de interpretatie van het EU-recht tot het EU-Hof te wenden maar kan enkel de hulp van experts inroepen.
  - Voorts zou een verregaande interpretatie kunnen zijn dat het EU-Hof risico's ziet in de consequenties van uitspraken van het Tribunaal voor het beleid van de EU-instellingen en nationale autoriteiten, zonder dat deze een bindend karakter hebben.
2. De prejudiciële procedure die nationale rechters van de EU-lidstaten de mogelijkheid biedt om zich tot het EU-Hof te wenden bij vragen over de interpretatie en geldigheid van het EU-recht mag niet worden omzeild.¹⁰ De prejudiciële procedure is de hoeksteen van het rechterlijk systeem van de EU.
  - Het *Investment Court System* biedt de mogelijkheid voor een investeerder uit de VS om naar het Tribunaal te stappen in plaats van naar een nationale rechter. Als een investeerder uit de VS naar het Tribunaal stapt, zal het EU-Hof niet geraadpleegd worden via

⁷ Advies 2/13 van 18 december 2014, overweging 184.

⁸ Advies 2/13 van 18 december 2014, overwegingen 245 en 246.

⁹ Artikel 14, leden 2, 3, en 4 van de EU-Inzet.

¹⁰ Advies 2/13 van 18 december 2014, overweging 198.

een prejudiciële procedure. Dit kan immers alleen via de nationale rechtsprocedure.

- In de argumentatie van de Commissie is dat ook niet nodig, nu vragen over de interpretatie van het EU-recht niet aan de orde zal zijn. Het EU-recht wordt immers als feit in de beoordeling van de zaak meegenomen.
- Het EU-Hof zou via een extensieve interpretatie kunnen oordelen dat het Tribunaal er in de praktijk mogelijk niet aan ontkomt om het EU-recht te interpreteren. In dat soort gevallen bestaat het risico dat het EU-Hof van oordeel is dat hiermee de effectiviteit van de prejudiciële procedure wordt aangetast.

Datum

13 november 2015

Onze Referentie

MinBuZa-2015.639221

E-mail

10 2 g

Telefoonnummer

10 2 g

Uw kenmerk

Ons kenmerk

10 2 g

Datum: dinsdag 13 september 2016

Onderwerp

CETA doorstaat consumenten-botsproef niet

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Minister voor buitenlandse handel en
ontwikkelingssamenwerking
mevrouw E.M.J. Ploumen
Postbus 20061
2500 EB DEN HAAG

Geachte mevrouw Ploumen,

De Consumentenbond schrijft u in verband met het besluit over de voorlopige toepassing en sluiting van het handelsakkoord tussen de EU en Canada (CETA). In deze brief zet ik uiteen waarom de Consumentenbond meent dat CETA de consumenten-botsproef niet doorstaat en daarom niet in zijn huidige vorm moet worden geratificeerd.

Consumentenbond standpunt over CETA

Als consumentenvertegenwoordigers geloven wij dat handel in het algemeen en een goed ontworpen handelsverdrag bevorderlijk is voor consumenten als het een duurzame economie promoot en tegelijkertijd bestaande consumentenbescherming respecteert. Wij waren dan ook in de verwachting de finale tekst van CETA te zullen steunen. Helaas is het bij de onderhandelingen en de juridische revisie niet gelukt om tastbare voordelen voor consumenten te realiseren en kan het voor hen zelfs nadelig zijn voor wat betreft hun huidige en toekomstige bescherming.

Waarom CETA de consumenten-botsproef niet doorstaat

CETA beoogt om prijzen voor consumenten te verlagen en hen meer keuze te bieden. Op dit moment ontbreekt het economisch bewijs voor deze belofte nog steeds. Te meer, CETA mist de kans om tastbare voordelen aan consumenten te bieden zoals informatievereisten over wat te doen wanneer consumenten problemen ondervinden wanneer zij een Canadees product of dienst kopen (bijvoorbeeld in geval van niet levering). Het is ook een gemiste kans dat CETA stil blijft over remedies voor consumenten wanneer zij problemen ondervinden met Trans-Atlantische aankopen.

Op digitaal gebied, voorziet het verdrag in termen van consumentenbescherming alleen in een bilaterale dialoog om spam te minimaliseren. CETA zou ook hebben moeten trachten de prijzen voor telecom (o.a. roaming) te verlagen en geoblocking praktijken te reduceren. Daarnaast laat een

recente studie¹ -van het IVIR in opdracht van consumentenorganisaties en andere NGOs- zien dat de bepalingen over gegevensbescherming in CETA niet sterk genoeg zijn om de privacy van consumenten naar behoren te beschermen.

Desalniettemin bevat CETA positieve elementen die voor consumenten voordelig kunnen zijn, zoals een vrijwillige dialoog tussen Europese en Canadese toezichthouders. Er zijn interessante bepalingen over medicijnen met een systeem voor het delen van informatie tussen toezichthouders en waarschuwingen ten aanzien van goede productie praktijken voor medicijn productie. Het sanitaire en fytosanitaire hoofdstuk van het verdrag bevat ook goede bepalingen. Daarnaast stelt CETA samenwerking voor op het gebied van voedselveiligheid dat het consumentenwelzijn kan verbeteren. Het voorzorgsbeginsel had echter beter kunnen worden beschermd door het opnemen van sterkere juridische verwijzingen in de tekst, ook in andere hoofdstukken van het verdrag zoals financiële diensten.

In CETA opent de EU toegang tot de interne markt voor Canadese dienstverleners via een negatieve lijst benadering. Dit is een complete verandering van aanpak in vergelijking met de traditionele positieve lijst benadering die wordt gebruikt in het multilaterale handelsraamwerk. De positieve benadering, dat wil zeggen een gesloten lijst van sectoren die een partij wil liberaliseren, is een meer behoedzame benadering, omdat het de mogelijkheid bewaart voor partijen om progressief te bepalen wat zij willen liberaliseren. Het was bedoeld om het recht om te reguleren voor de toekomst te bewaren. Dit is bijzonder belangrijk in een wereld waar diensten continu evolueren en nieuwe ontstaan. Wij vinden het spijtig dat de EU de impact van deze verandering van methode op toekomstige consumentenbescherming niet heeft geëvalueerd.

De Consumentenbond erkent dat het originele hoofdstuk over inverteerder-staat-geschillenbeslechting is verbeterd. De nieuwe bepalingen voor de bescherming van investeerders bevatten nu elementen van het Investment Court System. Hoewel een aantal van de nadelige punten van de procedure van het oude systeem zijn aangepakt, schieten de veranderingen tekort om onze zorgen weg te nemen. Buitenlandse investeerders kunnen nog steeds compensatie claimen als zij menen dat hun investering getroffen wordt door een publieke beleidsmaatregel. Dit plaatst een eenzijdig financieel risico op de Nederlandse consument/belastingbetaler en kan de EU en Nederland afschrikken om noodzakelijke consumentenbescherming aan te nemen, teneinde een claim van een buitenlandse investeerder te voorkomen. Het systeem is nog steeds vatbaar voor belangenverstrengeling, omdat het faalt om werkelijke onafhankelijkheid te garanderen van de leden van de 'rechtbank', die nog steeds als bedrijfsjurist kunnen werken. Daarnaast blijven er verschillende twijfels bestaan over de compatibiliteit van het systeem met de Europese juridische orde. Het is van essentieel belang dat de opinie van het Europese Hof van Justitie wordt gevraagd om hierover duidelijkheid te verkrijgen.

---

¹Trade and privacy, complicated bedfellows? Kristina Irion, Svetlana Yakovleva, and Marija Bartl, Ivir Institute July 2016 (http://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2016-070_trade_and_privacy-complicated_bedfellows_study.pdf)

Bovenal is er geen noodzaak voor zo een parallel juridisch systeem tussen de EU en Canada aangezien zowel de EU als Canada beschikken over sterke rechtssystemen, die buitenlandse investeerders kunnen beschermen. In uw brief van 7 september jl. waarin u ingaat op de wenselijkheid van ICS, zouden voorbeelden worden gegeven '[...] van rechterlijke uitspraken die oprichting van een arbitragehof voor investeringsgeschillen rechtvaardigen [...]'² In de brief wordt echter geen enkel voorbeeld gegeven van rechterlijke uitspraken die oprichting van een arbitrage hof voor investeringsgeschillen rechtvaardigen.

Ondanks onze traditionele steun voor handelsliberalisering, omdat consumenten in het verleden groot voordeel hebben ondervonden van de afschaffing van (import)tarieven, komen wij tot de conclusie dat CETA de consumenten-botsproef niet doorstaat. Dit verdrag voldoet niet aan onze verwachtingen vanuit het perspectief van een ambitieus consumentenbeleid.

Als minister voor buitenlandse handel heeft u de verantwoordelijkheid om te verzekeren dat alleen handelsverdragen worden geratificeerd die consumenten beschermt en hen voordelen oplevert.

Met vriendelijke groet,
Consumentenbond

1029

Hoofd belangenbehartiging en communicatie

c.c.: Tweede Kamer, Algemene commissie voor Buitenlandse handel en Ontwikkelingssamenwerking

---

² [21501-02-1653 Geannoteerde agenda voor de Informele Raad Buitenlandse Zaken \(RBZ\) over handel op 23 september te Bratislava](#)

Aan de ^{10 2 g}
Hoofd belangenbehartiging en communicatie
Consumentenbond
Enthovenplein 1
2521 DA DEN HAAG

Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland
<http://www.government.nl>

Contactpersoon
^{10 2 e}

Onze referentie
Minbua 2016.657609

Datum 30 september 2016
Betreft Uw brief voorafgaand aan het Algemeen Overleg ter voorbereiding van de
informele Raad Buitenlandse Zaken voor handelsvraagstukken

Geachte ^{10 2 g}

Dank voor uw brief, gedateerd 13 september, over het handelsakkoord tussen de Europese Unie (EU) en Canada, het *Comprehensive Economic and Trade Agreement* (CETA). Ook wil ik uw collega Michiel Karskens hartelijk danken voor zijn aanwezigheid bij het gesprek op het ministerie van Buitenlandse Zaken op 21 september jl.

U geeft in uw brief aan dat er geen studies zijn gedaan naar de effecten van CETA op de prijzen voor individuele consumenten. Alhoewel de effecten van CETA niet zijn doorgerekend op productniveau, beargumenteert de Commissie dat het CETA-verdrag over de hele linie positief zal zijn voor consumenten¹. Doorrekening op productniveau is ook praktisch ondoenlijk, vanwege het grote aantal producten en diensten. Voorts spelen bij het bepalen van de prijs van een product naast invoerheffingen ook andere factoren mee, zoals de concurrentie in de markt, de bestaande non-tarifaire belemmeringen en de kosten voor bijvoorbeeld een octrooi.

U stelt dat CETA de consumenten geen tastbare informatievereisten biedt, bijvoorbeeld wanneer een consument een Canadees product online koopt en het product niet geleverd wordt. Het klopt dat in CETA geen aanvullende afspraken worden gemaakt over consumentenbescherming bij grensoverschrijdende e-commerce. Wel verplichten beide partijen zich om in hun nationale wet- en regelgeving consumentenrechten bij elektronische handel adequaat te regelen. Ook spreken partijen af zo veel mogelijk informatie over hun nationale regelgeving online te zetten, zodat consumenten zo goed mogelijk weten welke voorwaarden er bestaan indien zij bij een online winkel in het andere land iets kopen of bestellen.

Voorts schrijft u dat CETA de prijzen van *roaming* en telefoniekosten niet verlaagt. Het afschaffen van roaming voor internationale telefonie binnen de EU was al een langzaam en moeizaam proces. Hierover is pas recent overeenstemming bereikt. Sommige lidstaten verzetten zich hevig tegen verdere verlaging van roamingtarieven. Hierdoor is het, tot teleurstelling van Nederland, niet mogelijk

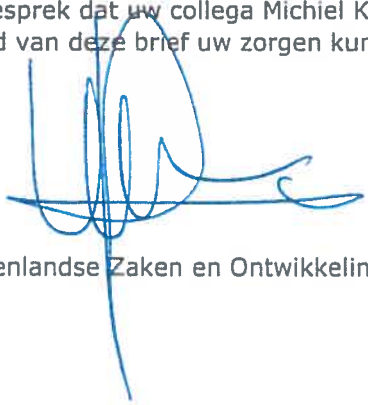
¹ Zie bijvoorbeeld http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2008/october/tradoc_141032.pdf of http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/july/tradoc_154775.pdf

om het verlagen van roaming en internationale telefonie op te nemen in de Europese onderhandelingsinzet. Het kabinet blijft zich inzetten om internationale roamingskosten te verlagen.

U geeft aan dat de bescherming van persoonsgegevens voor consumenten onder CETA niet goed geborgd is. U baseert zich op een studie van het *Instituut voor Informatierecht* (IVIR) uit 2016. Ik lees echter dat de onderzoekers concluderen dat de privacywetgeving in Canada een soortgelijk niveau van bescherming biedt als de EU-wetgeving op dit terrein. De Europese Commissie heeft dit expliciet bevestigd door een verklaring van adequaat niveau van bescherming² voor Canada af te geven. Bovendien constateert het IVIR dat overheden maatregelen kunnen nemen om de privacy van hun burgers te beschermen. Het gaat hier om bepalingen in twee hoofdstukken (hoofdstuk 13 over financiële diensten en hoofdstuk 15 over telecommunicatie) die het recht om te reguleren in het eigen belang herbevestigen.

Ook geeft u aan dat het hoofdstuk ter bescherming van investeerders er mogelijk toe leidt dat er een *standstill* komt op nieuw beleid ter bescherming van consumenten. Het kabinet heeft in 2014 onderzoek³ laten doen naar deze zogenaamde *regulatory chill*. In dit onderzoek wordt geconcludeerd dat een *regulatory chill* voorkomen kan worden als investeringsbeschermingsbepalingen adequaat geformuleerd worden, uitzonderingen worden opgenomen en procedures verbeterd zouden worden. Dat is in CETA opgenomen door middel van het *Investment Court System* met door Verdragspartijen benoemde rechters.

Ik hoop dat het gesprek dat uw collega Michiel Karskens had op het ministerie, alsmede de inhoud van deze brief uw zorgen kunnen wegnemen.

Lillianne Ploumen
Minister voor Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking

---

² http://ec.europa.eu/justice/data-protection/international-transfers/adequacy/index_en.htm

³ Tietje en Baetens (2014), "The Impact of Investor-State-Dispute Settlement (ISDS) in the Transatlantic Trade and Investment Partnership" (Kamerstukken, 21 501-02, nr. 1397)

Gesprek met 10 2 a

Maandag 28 november 2016 +/- 19:50 uur

Doelstelling

Kennismaken en kort onderhoud over handelspolitiek.

Opzet

10 2 a

Spreekpunten**EU-Canada handelsakkoord (CETA)**

- Fijn dat er een compromis is gevonden over CETA en dat ondertekening heeft kunnen plaatsvinden. Zou goed zijn als de voorlopige toepassing snel van start kan gaan. Hoe ziet u het verloop van het 10 2 a ratificatieproces gezien de discussies rondom ondertekening?
- In de Belgische verklaring bij CETA wordt gewezen op het voorleggen van het *Investment Court System* aan het Europees Hof van Justitie. Is daar al meer informatie over bekend?

Handelspolitiek

- Handelsakkoorden moeten bijdragen aan inclusieve groei, het bereiken van de Global Goals en zorgen voor uitvoering van het klimaatakkoord van Parijs.
- De ontwikkelingen rondom CETA hebben aangetoond dat nationale parlementen een belangrijke rol hebben bij de totstandkoming van (gemengde) handelsakkoorden. Openheid richting parlementen daarom van essentieel belang.
- Daarnaast is een publiek debat over handelsakkoorden noodzakelijk. Hierin kunnen belangen van bedrijfsleven, non-gouvernementele en maatschappelijke organisaties als vakbonden worden gehoord. En zo kan actie genomen om eventuele verliezers van handelsakkoorden te beschermen.

Ander onderwerp

Achtergrond

Ander onderwerp

Ander onderwerp

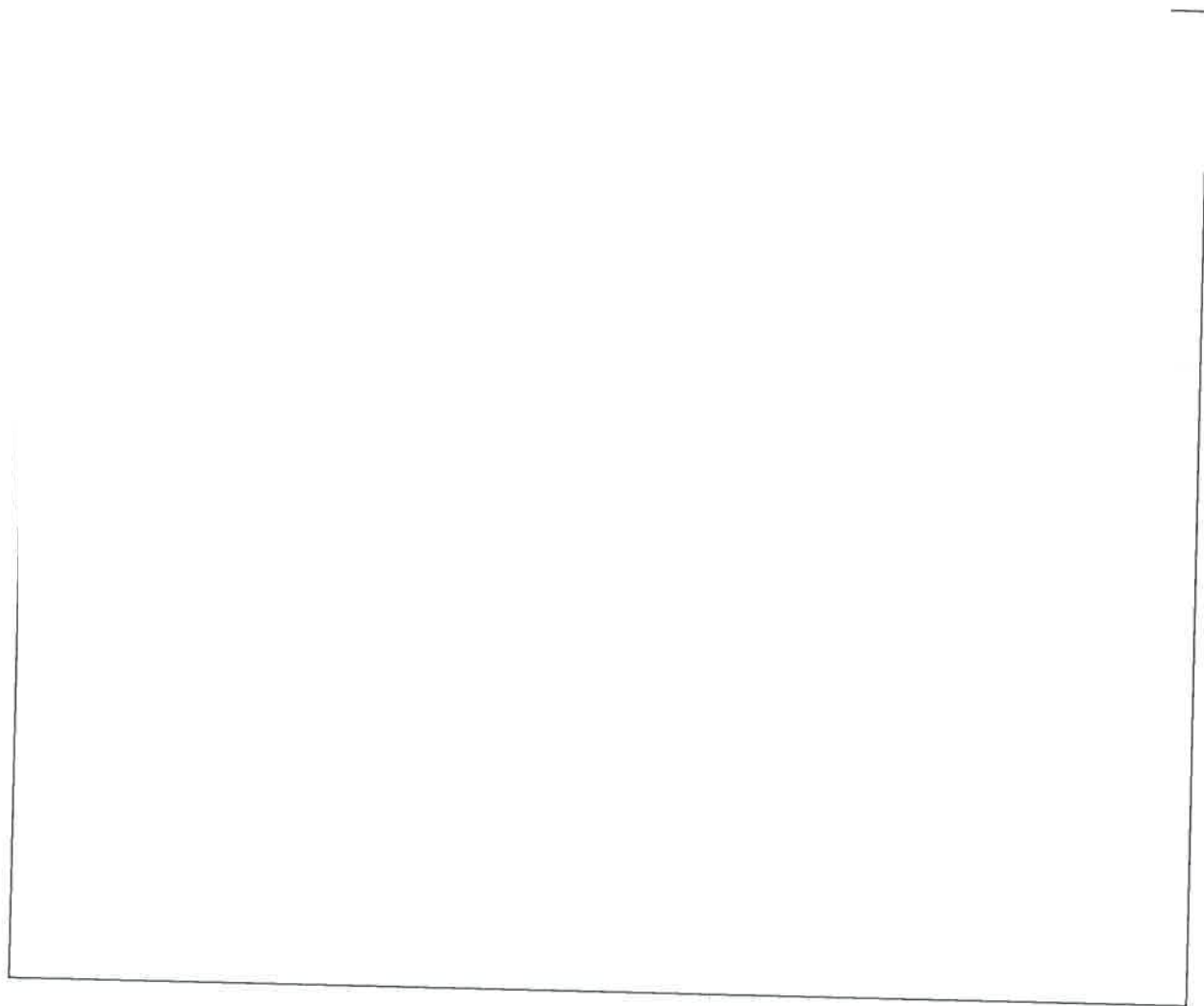
CETA

In België moeten naast de federale overheid alle deelparlementen (Vlaanderen, Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, Wallonië, Nederlandstalige gemeenschap, Franstalige Gemeenschap en Duitstalige Gemeenschap) het EU-Canada handelsakkoord (CETA) goedkeuren, omdat CETA ook in België een gemengd akkoord betreft waarbij zowel federale als deelstatelijke bevoegdheden geraakt worden. In oktober weigerden drie parlementen (Wallonië, Brusselse Hoofdstedelijk Gewest en de Franstalige Gemeenschap) om toestemming aan de federale overheid te geven om te ondertekenen.

Onder leiding van premier Magnette van Wallonië zijn onderhandelingen gevoerd met de Europese Commissie, de Raad en Canada over aanpassing van de bestaande gemeenschappelijke interpretatieve verklaring. Daarnaast heeft België, net als de Raad, de Commissie en een aantal andere lidstaten, een nationale verklaring toegevoegd aan het pakket van de CETA-Raadsbesluiten. In deze verklaringen zijn onder meer zorgen van België op het terrein van landbouw, het *Investment Court System* en de bevoegdheden van de Belgische deelstaten tijdens het verdere ratificatieproces geadresseerd. Hierbij is ook gesteld dat België het *Investment Court System* wil voorleggen aan het Europees Hof van Justitie.

De Raad heeft uiteindelijk op 28 oktober 2016 via een schriftelijke procedure ingestemd met de Raadsbesluiten voor ondertekening en voorlopige toepassing van het akkoord. Daarnaast heeft de Raad ingestemd met doorgeleiding van het besluit tot sluiting van het akkoord naar het Europees Parlement. Op 30 oktober 2016 hebben de EU en Canada CETA ondertekend.

De volgende stap is goedkeuring door het Europees Parlement. De plenaire stemming is uitgesteld tot februari 2017. Als het Europees Parlement CETA goedkeurt, kan de voorlopige toepassing beginnen. Tegelijkertijd zullen de goedkeuringsprocessen in de EU-lidstaten worden opgestart. CETA treedt pas volledig in werking na ratificatie door alle partijen.

Gesprek met 10 2 e	event X, donderdag X om X uur.
Doelstelling <ul style="list-style-type: none"> • Stand van zaken CETA bespreken. 	
Opzet <ul style="list-style-type: none"> • 2 of 3 bullets over de opzet van het gesprek/event (setting, wie aanwezig en, waar nodig, kort tijdschema). Verdana 10, enkele regelafstand. • X, Y, Z 	
Spreekpunten <p><i>CETA en multilateraal investeringshof</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Thank you for the Canadese flexibility in anticipation to the signing of CETA. It has been quite a ride but at the end we managed to sign the treaty. • Now it's time for our parliaments to approve the Treaty. The European Parliament has scheduled to vote on the approval of CETA 1 February. Subsequently, we can start the provisional application and profit from CETA's advantages. • After the European Parliament has approved the Treaty, I will send CETA to our Council of State. That is the formal start of our national procedure, which takes on average about 18 months. • In the meantime, we could discuss how we can strengthen the sustainable development chapters and especially its dispute settlement system. • I have asked the University of Leuven to do research on this issue, which should be finalised this month. It would be interesting to see what possibilities they for example foresee to give individuals and NGO's standing before the panel. • I appreciate the close cooperation between Canada and the EU on the setting up of a new multilateral investment court. It is important to listen to the public debate and react to that. A multilateral investment court may be a good way to improve the legitimacy of investmentprotection. 	
Achtergrond <p><i>CETA</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • CETA is ondertekend op 30 oktober. Ondertekening vond later plaats dan verwacht omdat specifieke bezwaren van België (met name Wallonie) nog geadresseerd moesten worden. • De Belgische bezwaren zagen met name op investeringsarbitrage in CETA. Naar aanleiding van een van de Waalse toezeggingen zal België het EU-Hof vragen te toetsen of het Investment Court System in CETA verenigbaar is met het EU-recht. Een dergelijke procedure duurt gemiddeld 1,5-2 jaar. De Commissie heeft altijd betoogd dat ICS verenigbaar is met het EU-recht. • Daarnaast hebben Canada, de EU en haar lidstaten in de gemeenschappelijke interpretatieve verklaring aangegeven duurzaamheidsafspraken als een belangrijk onderdeel van handelsakkoorden te zien. Partijen zijn overeengekomen om het geschillenbeslechtsmechanisme voor duurzaamheidsafspraken spoedig te evalueren. De Universiteit Leuven onderzoekt hoe (de handhaving van) duurzaamheidsafspraken in handelsakkoorden versterkt kan worden. 	

Multilateraal investeringshof

- De EU en Canada werken samen om een multilateraal investeringshof op te zetten. Multilateraal hof moet bestaande ISDS in bilaterale IBO's vervangen en moet zorgen voor vergroten legitimiteit en de voorspelbaarheid en consistentie van uitspraken.
- 13 en 14 december vond een eerste technische bijeenkomst plaats in Geneve waar de EU en Canada hun ideeën voor een multilateraal investeringshof presenteerden. Bijeenkomst verliep goed maar of het hof een succes wordt is uiteindelijk afhankelijk van politieke wil. Het is nog te vroeg om echte onderhandelingen te openen maar er is genoeg interesse om de discussie voort te zetten. Tijdens het WEF wordt ook een ontbijtsessie georganiseerd om te voelen of er politieke steun is om verder te werken.

2-01-2017